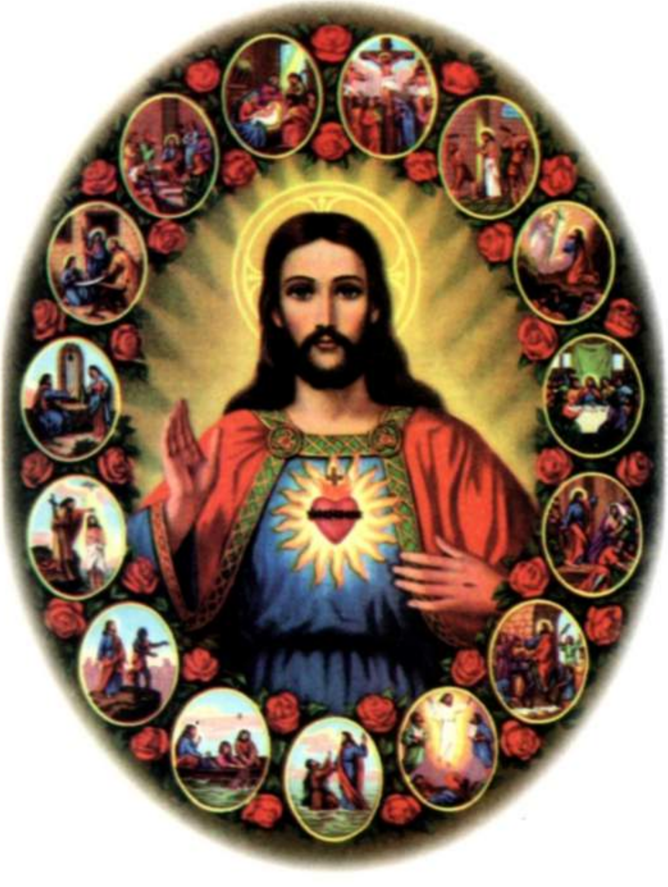
APOSTOLATSKI CENTAR **"SAV-TVOJ"**

Put duhovnog savršenstva br.3

O. Ignacije Radić DI

KAKO POSTATI POBOŽAN

TOTUS - TUUS

Zdravo Marijo,
Zlatna
Kraljice mira,
prepuna sjaja
Zvijezdo što kroz tminu vodi
život moj.
Sav se danas predajem Tebi,
Krasna,
Majko moja i Majko
Krista Kralja
Da uvijek budem Njegov i uvijek
Sav-Tvoj.

Nakladnički niz: **Put duhovnog savršenstva br. 3**

Naslov: **Kako postati pobožan**

Imprimatur: Nadbiskupija zagrebačka,
26. kolovoza 1937, br. 6723

Naslov originala: Budi pobožan

Autor: O. Ignacije Radić DI

Nakladnik: Apostolatski centar "SAV TVOJ"

Priprema i tisak: Apostolatski centar "SAV TVOJ"

Naklada: 500 komada

ISBN 953-6471-75-2

Narudžbe na adresu:
Apostolatski centar "SAV TVOJ"
Porečka 62
10 000 Zagreb
Tel/fax: 01/ 23 70 332
Tel: 01/ 23 71 822

PUT DUHOVNOG SAVRŠENSTVA
br. 3

KAKO POSTATI POBOŽAN

Zagreb, 2006.

ŠTO JE POBOŽNOST?

Krivi pojmovi pobožnosti

Ne samo ljudi ovoga svijeta, već i neke pobožne osobe imaju krive predodžbe o pobožnosti. Za neke je pobožnost vanjština bez utjecaja na život; drugi misle, da se pobožnost sastoji u mnogim vjerskim vježbama; u uzvišenim krepostima, u čudesnim vizijama, u sjajnim uspjesima apostolata, a ima ih, koji kažu, da pobožnost nije drugo no besplodna čuvstvenost ili psihička uzbuđenost. No sve su to krivi pojmovi o pobožnosti.

POBOŽNOST NIJE PUKA VANJŠTINA BEZ UTJECAJA NA ŽIVOT; VEĆ JE "POBOŽNOST ZA SVE KORISNA" (I. Tim.,4.8.).

Doista ljudi ovoga svijeta misle, da je kršćanska pobožnost puka vanjština, neko farizejsko pretvaranje, neka sanjarska vježba "dobrih" dušica, puste riječi bez smisla, vježbe, koje duše više zaljenuju, nego li usavršavaju. Takozvane pobožne duše kažu da oni nisu poradi svoje pobožnosti ni radišnije ni strpljivije ni ljubaznije niti manje ohole ili manje sebične nego li osobe koje o pobožnosti malo znaju. Međutim takav je sud o pobožnosti kriv i nepravedan. Ima naime duša, koje su čiste i nevine, ponizne i ljubazne, odvažne i strpljive, plemenite i požrtvovne, a koje sve to moraju zahvaliti svojoj iskrenoj i djelotvornoj pobožnosti. Kad te osobe malo izbliza promatramo, lako ćemo se uvjeriti da je veza, što je te duše imaju

s Bogom, jedina sila, koja ih podržava na putu kreposti i žrtve. **Razgovor s Bogom u molitvi,** a to je pobožnost, duša je njihovog kreposnog rada, bez te duše te osobe ne bi mogle opstojati, niti bismo ih mogli razumjeti. Unutarnji i postojani rad u službi Boga i bližnjega, nesebična krepost, bez solidne pobožnosti je nemoguća. **Pobožnost je Božja sila u nama.**

Ali moramo nažalost priznati, da pored takvih duša postoji veliki broj praznih nazovi-pobožnika, koji misle, da su udovoljili svim zahtjevima pobožnosti, ako se upišu u više bratovština, ako oko vrata objese nekoliko medaljica, ako ustima izmole nekoliko krunica, ako sudjeluju kod raznih vjerskih svečanosti i slično. Bogu se ne sviđaju vanjski čini pobožnosti, ako nisu povezani sa srcem i sa životom, ako nisu odrazi unutarnje žive vjere i ljubavi ako ti čini nisu sredstva za svladavanje strasti i pročišćavanje srca, ako nisu sredstva za što savršenije vršenje dužnosti svojega zvanja. **Pobožnost, koja u unutrašnjosti ništa ne ispravlja, koja ništa dobroga ne razvija niti podržava, pobožnost, koja ne diže, ne krijepi**, to je samo **karikatura (iskvarena slika) pobožnosti.** Ona pravu pobožnost samo ozloglašuje, te nije čudo, da se mnogi neupućeni promatrajući u takvim nazovi-pobožnicima svu neplodnost vjerskoga života odvraćaju od same Crkve.

Prava pobožnost ima svoj korijen u duši, u Bogu. Ona ima svrhu, da nas učini ćudoredno boljima i da nas s Bogom sjedini po ljubavi. Tko je pravo pobožan, taj je daleko od

toga, da se sasvim izgubi u vanjskim sitnicama, koje sapinju duh. On nastoji oko pravih kreposti. Vjerske su vježbe za njega sredstvo, da se usavrši, da se posveti. On se doista žrtvuje, on ljubi Boga i bližnjega. Prava je "pobožnost za sve korisna", lijepo kaže sveti Pavao; jer ona molitvu povezuje sa životom, srce sa radom, dušu s Bogom. **Tko je pravo pobožan, on je redovito veoma dobar.**

KRŠĆANSKA POBOŽNOST SE NE SASTOJI U MNOGIM VJERSKIM VJEŽBAMA. Neki misle da oni koji mnogo mole, mnogo poste, puno se trape, koji često primaju svete sakramente, koji su upisani u više bratovština, koji rade u raznim dobrotvornim i drugim pobožnim društvima, da su već radi toga pobožni. To bi moglo biti, ali nije uvijek tako. Netko bi mogao vršiti sva ta vanjska djela pobožnosti, ali ipak ne biti u pravom smislu pobožan. Mogao bi sva ta djela vršiti manjkavo, nesavršeno, a što je još gore, mogao bi ih vršiti bez dobre nakane, bez koje niti jedno djelo nema pri Bogu vrijednosti. Tako ne bi dobro učinila ona majka, koja bi radi svojih pobožnosti propustila bitne dužnosti prema djeci i mužu. Ne bi razborito učinila ona kćerka, koja bi na svaki način htjela slušati svetu Misu i onda kad bi morala dvoriti bolesnu braću. Niti bi pametno činio onaj otac, koji bi u tolikoj mjeri postio, da bi postao nesposoban za rad i nesposoban za uzdržavanje svoje obitelji. **Prava pobožnost je razborita.**

Ima osoba koje same sebi stvore svoj posebni pojam o pobožnosti. Takve sveti Franjo Saleški ovako opisuje svo-

joj Bogumili: "Tko prione uz post, misli da je veoma pobožan ako posti, premda mu je srce puno zlobe. Ne usuđuje se ni jezika umočiti u vino, ni u vodu zbog trijeznosti; ali se neće ustručavati, da ga umoči u krv bližnjega klevećući ga i kudeći. Drugi će se držati pobožnim, jer danonoćno izgovara silu molitava, premda iza toga navaljuje na ukućane i na susjede pogrdnim riječima. Takav vrlo rado otvara svoj novčanik i dijeli milostinju siromasima, ali neće otvoriti svoje srce, neće umiljato govoriti svojim neprijateljima. Takav će oprostiti svojim neprijateljima, ali neće podmiriti dug svojim vjerovnicima, dok ga ne prisili sud. Sve te ljude drže pobožnima, ali u njima nema niti mrvice pobožnosti."

Ne smijemo se stoga čuditi da ljudi ovoga svijeta kad svojim očima vide slične i druge zle posljedice krive pobožnosti, i sami za nju ne mare, preziru vjerske službe u kojima ne vide neko moćno oružje protiv zla, nego okove, koje ih sapinju. **Djelomičnu odgovornost za takve krive nazore nose osobe, koje pobožnost snizuju do pukog formalizma i koje svojim čudnim ponašanjem daju povoda da i samu pobožnost osude i zanemare oni koji je najviše trebaju.**

PRAVA POBOŽNOST SE NE SASTOJI:

a) *u sjajnim krepostima*. Krepost nije isto, što i pobožnost uzeta u strogom smislu riječi. Kreposti, pa i sama molitva su **sredstvo** do prave pobožnosti. Pobožnost se sastoji **u ljubavi prema Bogu i bližnjemu.** Prema tome **kreposti**

su put do pobožnosti. Bez kreposti nema pobožnosti, ali savršena pobožnost, koja nije drugo nego **savršena ljubav prema Bogu i bližnjem,** sve kreposti u sebi uključuje, ona ih nosi, a ne da je one sadržavaju. Prava pobožnost se ne sastoji

b) *ni u vizijama ili proročanstvima.* Sve su to darovi Duha Svetoga, koji nisu nužno povezani sa svetošću i sa pobožnošću. Ima svetaca, koji ih nisu imali, a ako ih je Bog nekim osobama u obilnoj mjeri dao, to ne mora biti kao nagrada za njihove kreposti. I Kaifa je prorokovao da će jedan čovjek umrijeti za narod, ali to nije bilo u duhu pobožnosti. Pobožnost se ne sastoji

c) *ni u duhovnim utjehama,* iako one dolaze od Boga. Bog ne gleda toliko na topli osjećaj srca, koliko gleda **na tvrdu odluku volje,** da vršimo Njegove zapovijedi; ne gleda toliko na uspjeh rada, koliko gleda **na čistu nakanu,** da se Njemu dopadnemo. Pobožnost se ne sastoji

d) *ni u uspjesima apostolata,* jer i pored najsjajnijih uspjeha na tom polju koji uglavnom ne ovise o našem radu, može duša zaboraviti na svoj unutarnji život, pa i na molitvu. Žalosnog iskustva na tom polju imamo napretek. "Mnogi zaboravljaju, da duša svega apostolata je postojana molitva, koja jedina na zemlji milost Božju priteže i čini je plodnom". (Tanquerey Precis de theol. ascet. Et myst. 207.)

POBOŽNOST NIJE POJAVA PSIHIČKE UZBUĐENOSTI koja kako neki kažu, može pristajati slabićima duha, ali ne razboritim i jakim duhovima.

Pobožnjaci, kažu ti ljudi, nisu nikada ni jaki ni svijetli muževi. Odgovaramo: Ne kažemo, da nema i takvih žena koje su krivo usmjerene i u pobožnosti, ali slične iznimke ne smijemo uopće isključivo pripisati kršćanskoj pobožnosti koju su takve osobe slabo shvatile i još gore, u životu primjenile. **Ako na svakom polju čovječje djelatnosti ima krivo usmjerenih osoba, ne smijemo se čuditi da takvih ima i u Crkvi. Nervoza je bolest koja svugdje ima svojih žrtava.**

Ali istina je i da ćemo na polju kršćanske pobožnosti naći najjače osobe, koje su se odlikovale i dubokim znanjem, velikom razboritošću, svetošću života i zamjernom djelatnošću. Valjda nećemo jednog Tomu Akvinskog, jednu Tereziju Avilsku, jednog Ivana Boska i mnoge druge svete osobe ubrojiti u abnormalne pojave poradi toga, što su bili pobožni? **Pobožnost nije abnormalnost, ona je najzdraviji izražaj života.** Čovjek je najmoderniji, a i najveći onda, kada je najbliži Bogu, a najbliži je onda, kad je iskreno pobožan. **Prava pobožnost je redovito mirna, sređena, mudra i razborita.** Ako ima nespretnosti kod pobožnih ljudi, to su ostaci istočnoga grijeha, a ne značajne crte pobožnosti.

U čemu se sastoji prava pobožnost?

POBOŽNOST PO SVETOM FRANJI SALEŠKOMU

"Prava i iskrena pobožnost", tako piše svetac svojoj Bogumili, "izvire iz ljubavi, dapače ona je sama Božja ljubav. Pobožnost je duhovna okretnost i živahnost pomoću koje ljubav u nama, a mi zbog ljubavi za Boga

radimo hitro, srdačno i marljivo. Ljubav se od pobožnosti ne razlikuje više nego li plamen od vatre. Ljubav je duhovna vatra. Kad se ta vatra silno rasplamsa, zove se pobožnost".

Pobožnost je dakle Božja ljubav u širem smislu. A budući da Božja ljubav uključuje sve kreposti, na isti način uključuje ih i pobožnost. Pobožnost je vježba u svim krepostima u svrhu da se Bog što dostojnije proslavi i uzljubi. Pobožnost je "hitra, srdačna i marljiva Božja služba". **Pobožna osoba je kreposna osoba; ona je razborita, pravedna, umjerena i jaka; ona vjeruje čvrsto, nada se stalno i žarko ljubi Boga i bližnjega.** Pobožna duša posjeduje ćudoredne i bogoslovne kreposti.

1. Pobožna je duša razborita. Ona u svijetlu vjere i razuma prosuđuje sve svoje čine i upravlja ih spram svoje konačne svrhe, spram Boga, od koga sve potječe i spram koga se sve vraća. Pobožna duša povezuje svoje djelovanje s vječnošću. Ona svoj razum stavlja u službu naravne i objavljene istine. Pobožna duša u pravom je smislu mudra.

2. Pobožna je duša pravedna. Ona nastoji da svoju volju utvrdi u dobru, da je poveže sa izvorom same dobrote s Bogom i tako da je i posveti, tj. u dobru utvrdi. Pobožna duša u prvom redu nastoji u sebi odstraniti sve zapreke k dobru, te se tako sve više i više raspoložiti da u sebe primi blago Božjih milosti, pomoću kojih će ona savršenije vršiti Božje zapovjedi i tako sve više napredovati u Božjoj ljubavi, u svetosti.

3. Pobožna je duša umjerena. Ona postojano kroti prirođenu, ali i prekomjernu sklonost k sjetilnim užicima.

Ona je umjerena u jelu i piću, kroti srdžbu, prigušuje samopohvalu i na uzdi drži tjelesnu požudu. U govoru ona je obzirna, u vanjskom nastupu prijazna i čedna. Pobožna duša sjetilni nagon drži pod uzdom razuma i milosti.

4. Pobožna duša je jaka. Ona isto tako drži gnjevni nagon. Jakom rukom se trsi odstraniti razne zapreke koje su na putu kreposti a to su: neukroćene strasti, nemirna mašta, hirovita volja, trostruka požuda. Ona se ozbiljno i hrabro bori protiv zla ali i strpljivo i junački podnosi čega se ne može riješiti. Ona velikodušno prašta, nesebično se žrtvuje, junački ljubi. Ona zna raditi ali što je još teže, ona zna i trpjeti. **Lakše je raditi nego trpjeti i u tom je njezina jakost.**

Razboritost, pravednost, umjerenost i jakost, ćudoredne su Bogom ulivane ali i navikom stečene kreposti; one dušu sve više prosvjetljuju, jačaju i posvećuju. One nas ipak ne sjedinjuju potpuno s Bogom: **posao je to bogoslovnih kreposti vjere, ufanja i ljubavi.** Pobožna duša posjeduje i te kreposti.

5. Pobožna duša tvrdo vjeruje. Vjeruje u jednog i trojedinog Boga; vjeruje u otajstva Stvaranja, Otkupljenja i Posvećenja. Vjeruje u božansko poslanje Crkve, u svete Sakramente, u svetu Misu, u Euharistiju, u život vječni. Ona vjeruje stalno, tvrdo, živo; ona prema toj vjeri živi, ona u njoj umire. Vjera povezuje dušu sa vječnom Istinom, s Bogom.

6. Pobožna duša stalno se nada. Kao što vjera povezuje dušu čovječju s Bogom kao vječnom Istinom tako ju kršćansko ufanje povezuje s Bogom kao vječnom

Dobrotom. Pobožna duša pouzdano se nada, da će od Boga dobiti potrebite milosti, da u borbi protiv zla do konačne pobjede ustraje i da na putu kreposti sve više napreduje. Svoje ufanje pokazuje pobožna duša toplom, pobožnom, postojanom molitvom, i tako doista dobiva sve potrebite milosti, te se svome cilju sve više primiče. Ona je sve jača, sve kreposnija, sve svetija.

7. Pobožna duša žarko ljubi. Ta ju ljubav već na ovome svijetu združuje sa Bogom. Ona dobro pozna Božju zapovijed: **"Ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svoga, i svom dušom svojom, i svom snagom svojom, i svim umom svojim: i svoga bližnjega kao sebe samoga!"**. (Luka 10, 27). Pobožna duša to zna i zato ona Bogu u službu poklanja svoj razum vjerom, svoju volju radom, svoje srce ljubavlju: poklanja mu pamet, srce pa sve redom, sve svojeduševne i tjelesne moći. Ona vrši zapovijedi Božje, a baš to znači ljubiti Boga svim srcem, svom pameću, svim silama. I ta ljubav pobožne duše je "ustrpljiva, dobrostiva: Ljubav je velikodušna, dobrostiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se; nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi.Ljubav nikad ne prestaje." (1. Kor. 13. 4 - 8).

8. Pobožna duša ljubi i bližnjega radi Boga. Za nju je bližnji slika i prilika Božja, sin Božji, baštinik Neba. Ona u bližnjemu ljubi ono što Krist u njoj ljubi, a to je neumrla duša krvlju Kristovom otkupljena i svetim krštenjem posvećena. Iz svega ovoga mi sa svetim Franjom zaključu-

jemo:

9. Pobožnost je sama ljubav. Ljubav naime, koja u Boga vjeruje, u Njega se nada i Njemu se sasvim daje u službu. Takva ljubav u sebi uključuje sva pravila, sve kreposti, sve zapovijedi; to je ljubav "svim srcem, svom dušom, svom snagom, svom misli", ljubav koja ljubi u svemu i svagdje sve ono što Bog ljubi; ljubi kako sveti Franjo Saleški kaže: "hitro, srdačno i marljivo", a mi bismo rekli savršeno. Takva ljubav koja se sva stavlja u službu Božju, to je ona prava pobožnost o kojoj je ovdje govor. **Biti pobožan znači savršeno Bogu služiti.**

Svaki kršćanin može postati pobožan

Ima kršćana koji kažu da je pobožnost za mnoge nemoguća. A koje razloge navode?

Navedimo neke!

ZEMLJIŠTE OBRASLO KOROVOM.

Neki kažu da je zemljište njihovih duša u tolikoj mjeri obraslo dračem i korovom, da se ono ne da obraditi tako da bi postalo sposobno u sebe primiti sjeme riječi Božje. Sjeme koje u to zemljište pada, kažu, ne može donijeti plodova pobožnosti. Pobožnost je kod takvih duša nemoguća.

Pusto je doista zemljište naše duše; ono je posijano dračem i korovom pa nema druge treba ga krčiti. A to je moguće. Bog je Adamu a preko njega svima nama rekao: u znoju lica svoga kruhom ćeš se hraniti. To vrijedi ne samo za tjelesni već i za duševni kruh. Istočni grijeh posi-

jao je u zemljište naših duša drač i korov a to je uglavnom trostruka požuda: požuda tijela, požuda očiju i oholost života. A tu požudu valja umrtviti i staviti pod uzdu razuma i milosti. Korov neurednih strasti valja krčiti a mladice koje probijaju na grijehom otrovanom korijenu naše naravi treba nožem postojano rezati. Potrebno je obrađivati to pusto zemljište naše pokvarene naravi a to doista možemo dostojnim primanjem svetih Sakramenata Ispovijedi i Pričesti, kojima se naša narav najbolje liječi i na nju se ucjepljuje nova loza Božjega života. Pokorom nam je najprije pročistiti zemljište naše duše i to je prva stepenica pobožnosti a onda u nju usijati sjeme Božjih riječi. Ako je to iza Istočnog pada mnogim ljudima bilo teško, sada je mnogo lakše i doista svima moguće iza Otkupljenja Kristova. **Svaka je duša u prvom redu pokornička.** Krčiti zemljište svoje duše je prva stepenica pobožnosti.

OPOROST ĆUDI. Drugi ljudi kažu da se pobožnost ne da složiti sa oporošću ćudi i s poteškoćama temperamenta, s tvrdoglavošću zlih navika koje nam vremenom postanu druga narav. Takvi ljudi kažu neki, po svojoj naravi ne mogu postati pobožni, a naprotiv drugi ljudi blage i krotke ćudi kao da su za nju rođeni. Čovjek pun vrele krvi, muž neovisan i inteligentan teško će se dati upregnuti u jaram pobožnosti, koji kao da je stvoren za one koji su "siromasi duhom". Oni koji tako govore ne znaju što je pobožnost, ili se u njoj nisu nikada vježbali. Koliko god bila opora i tvrda ta ljudska narav, opet je stalno, da se ona vjerskim uzgojem i kršćanskom pobožnošću da ravnati, uzgojiti, oplemeniti i

usavršiti. Posao je to prosvijetljene pobožnosti. Pobožnost će se u takvim osobama sama prilagoditi ćudi pojedinaca. Ona će živahnu ćud dijelom ukrotiti i dijelom svrnuti na svoju stranu. Toliko je ona postigla kod jednog sv. Jeronima, a još prije kod sv. Pavla, koji su kao sveci još živahnije revnovali za slavu Božju. Niti je blaga i do krajnosti popustljiva ćud bila na uštrb svetosti jednom sv. Franji Saleškom, Filipu Nerijui, Ivanu Bosku; u njima je milost, tu naravnu sklonost a možda i slaboću samo oplemenila i posvetila, te su oni blagošću, ne više kao slaboćom naravi već kao silom Božjom milošću posvećenom, za Boga pridobivali i najopornije ljude. **Strasti nisu uopće zapreka pobožnosti.** One se doista ne mogu sasvim zatrti a još manje usmrtiti, ali se mogu urediti tako da postanu pomoćnice dobra. **To se postiže prosvijetljenom pobožnošću.**

Teže je dakako s ustaljenim grešnim navikama. Ali kao što se klin klinom izbija tako se i zla navika istjerava dobrom. Tu treba dakako odlučnosti i Božje pomoći i to se postiže pobožnošću, koja podržavajući u dušama čvrstu želju za savršenošću sa sv. Pavlom pouzdano govori: "Sve mogu u Onome, koji me jača".

Nehotične slabije strane temperamenta ma koliko one bile tvrdoglave, još se lakše mogu složiti s junačkom kreposti. Ako se ne možemo otresti takvih slaboća, treba strpljivo nositi taj nesretni teret koji nam je na leđa stavio Istočni grijeh. Ni Sveci nisu bili bez njega. One pogreške služe da se podržavamo u poniznosti a to je velika stvar. Dakle ni sa te strane nema poteškoća. **Niti jedan čovjek nije rođen**

kao svetac, svi smo rođeni u Istočnome grijehu i taj nas teret uvijek vuče dolje. Ali uza sve to svaki se čovjek može posvetiti, kao što su se doista posvetili i najinteligentniji umovi kao i pravi "siromasi duhom". Svijetla inteligencija dragocjeni je talent, koji se u redu naravi, a još više u redu milosti može sa velikim dobitkom iskoristiti. Samo treba htjeti, ozbiljno i odvažno htjeti. Bog to hoće, pa kad to i čovjek hoće, cilj će se sigurno postići.

PUT POBOŽNOSTI POSUT TRNJEM . Ima mekušnih ljudi koji kažu da je put pobožnosti posut trnjem i oštrim kamenjem pa da se na njemu mora krvariti a to da nije za današnji osjetljivi naraštaj. Kažu da je prošlo vrijeme isposnika i srednjovjekovnih pokornika, koji su se javno bičevali.

Priznajemo da kršćanski pokornik uspinjući se s Kristom na Kalvariju mora poput Njega često zastenjati, klecati, pa i pasti, a pri tom i koju kap krvi iz svojih žila istisnuti. Međutim to je sudbina nas ljudi iza Istočnoga pada. Nema druge: **mi smo grešnici pa moramo putem pokore; mi smo borci pa moramo putem borbe do pobjede.** Kraljevski je to put križa Kristova. U prvom redu stupa Krist, slijedi Ga Njegova Presveta Majka Marija pa redom svi Njegovi najvjerniji sljedbenici. Toj pratnji ako želimo u Nebo, moramo se i mi pridružiti. Uz takvog vojskovođu koji je uvijek u prvim redovima, put pokore neće biti tako težak: pomoći će nam Krist. **Pobožnost će nam olakšat teret križa, ljubav će zasladiti gorčinu pokore.** Na tom putu nismo sami. Kalvarija je sva natrpana Kristovim lju-

bimcima. Sveti Augustin promatrajući pokore i patnje tolikih svetih duša govorio je: "Ako su mogli i ovi, zašto ne bi i ti Augustine?"

U naše razmaženo doba, pokora je na putu čišćenja svim kršćanima bez razlike, za spasenje neophodno potrebna. A zato je potrebna i pobožnost koja trpkoj pokori daje ono što strojevima daje ulje. Ulje u stroju odstranjuje trenje tako i pobožnost u stroju pokorničkoga života odstranjuje trenje, koje u njemu nastaje uslijed rđe zlih navika i drugih poteškoća života. Bez ulja pobožnosti stroj se pokorničkoga života teško kreće. Treba nam onog svetog dara što ga Duh Sveti daje pobožnim dušama a to je dar pobožnosti, za koji najprije trebamo moliti.

Svaki je kršćanin dužan postati pobožan

Ne samo da je pobožnost za svakoga kršćanina moguća već je ona za njega i pravna dužnost.

SVAKI KRŠĆANIN DUŽAN JE IZBJEGAVATI ZLO, A NAPREDOVATI U DOBRU. To je međutim bez pobožnosti nemoguće. Već su stari govorili: tko ne napreduje taj nazaduje. To vrijedi za svakoga čovjeka. U nama ima dobrih sklonosti koje nas priklanjaju k dobru, ali još više u nama ima zlih sklonosti koje poput brze rijeke lađicu našega života vuku strujom zla, pa ako ne veslamo protiv struje zla, ona će nas lako uvući u svoj vrtlog. Na toj rijeci života mi ne smijemo ni trenutka prestati veslati suprotno struji zla koja je u samoj našoj naravi izrovala svoj izvor. "Ili uzlaziti ili silaziti; ako prestaješ uzlaziti, nedvojbeno je da ćeš pasti u ponor". (Sv. Bernard). Svi se dakle moramo

silom oduzimati sili zla, da uzmognemo napredovati u dobru. **A to je bez pobožnosti, odnosno bez pokore, bez molitve, bez Sakramenata, bez kršćanskog života veoma teško.**

SVAKI KRŠĆANIN MORA SE POSTOJANO BORITI: boriti se protiv tjelesne požude koja se je uvukla u same udove našega tijela boriti se protiv đavla, "koji kao ričući lav obilazi tražeći koga bi proždro". (I. Petar). Moramo se boriti protiv svijeta, protiv opakih ljudi koji zlim primjerima i krivim naukama zavode duše na grijeh; boriti se protiv duha oholosti, lakomosti, a osobito protiv duha bludnosti. Tjelesna požuda uvijek je u nama, koja uvijek krvari, koja se uvijek mora liječiti, a koja se neće nikada zacijeliti. Ali ta borba od svoje silovitosti i neprekidnosti umara. Duši na putu borbe treba duševne utjehe, treba Božje pomoći, a nju redovito dobivamo u molitvi. Jao si ga duši, ako na putu borbe zalijeni, ako skine oružje, ako propusti molitvu! Dogodit će joj se ono što se dogodilo i Petru. Njemu je više puta rekao Gospodin: "Bdijte i molite, da ne upadnete u napast. Šimune, spavaš?" On je međutim spavao i zato je onako jadno pao. Borba protiv grijeha je bez postojane molitve bez duha pobožnosti nemoguća. Još je manje moguće vršiti Božje zapovijedi bez duha pobožnosti.

ZAKON LJUBAVI A TO JE ZAKON VRŠENJA BOŽJIH ZAPOVIJEDI, OBVEZUJE SVE LJUDE. "Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom pameću svojom", (Deut. 6, 5-6) rekao je Bog već na Sinajskoj gori. Isus prihvaća taj zakon i nadodaje da taj zakon obuhvaća

cijeli zakon i proroke. Ako zakon ljubavi obvezuje sve ljude onda ih obvezuje i zakon pobožnosti koji i nije drugo nego služba ljubavi. Ljubiti naime "svim srcem, svom dušom, svom pameću" to i ne znači drugo nego **u žarkoj i djelotvornoj pobožnosti pokloniti Bogu svoj razum vjerom, svoju volju djelom, svoje srce ljubavlju. A to moraju svi kršćani bez razlike.** Svi kršćani, ako hoće Boga ljubiti, ako hoće kao što su strogo dužni vršiti Božje zapovijedi, onda moraju biti pobožni, jer jedino kao takvi bit će i vršitelji Božjih zapovijedi.

POSTOJE DUŽNOSTI, KOJE U STANOVITIM PRILIKAMA MOŽE VRŠITI SAMO POBOŽNA DUŠA. Tako je teška dužnost svakog kršćanina živjeti u staleškoj čistoći. Zato treba mnogo pokore, budnosti i molitve. Samo izvježban i okretan vojnik može odbiti nenadanu navalu protivnika. Samo umrtvljena i Božjim strahom prožeta pobožna duša sposobna je u stanovitim prilikama oduprijeti se jakim navalama putenosti. Želimo li svi u stanovitim prilikama ostati čisti i nevini, treba nam ne samo obične, već i junačke kreposti, kakvu su imali Josip Egipatski, čista Suzana i drugi. Bez molitve i bez pobožnosti to ne ide.

Kolika se krepost zahtijeva od trgovca koji bi mogao bez kazne povisiti cijene u svojoj trgovini i tako se brzo obogatiti, ali on to ipak ne čini jer se priviknuo biti savjestan i pošten a to ga je naučila duboka i prosvijetljena pobožnost. Gledajte opet činovnika: od njega se zahtijeva da u službi javnog dobra pravedno vrši svoje dužnosti i doista on se ne

da od nikoga potkupiti pa radi toga u mnogom pogledu strada, ali on ne očekuje druge nagrade do one što mu je daje čista savjest. **Takve kreposti - tako nužne, a nažalost tako rijetke - naći ćete kod duboko pobožnih ljudi.** Bez prave, duboko prosvijetljene pobožnosti to ne bi išlo.

POBOŽNOST JE POTREBNA SVIM STALEŽIMA. Svi staleži moraju što bolje i što savršenije Bogu služiti. Što je kontrabas u glazbi, to je pobožnost u ljudskom životu. Ona podržava onaj temeljni zvuk koji sve naše čine, ma kako oni različiti bili, upravlja spram Boga. Pobožnost je magnetska igla, koja uvijek pokazuje sjeverni pol, a taj je pol Bog, Vječnost, Raj. Tamo spram tog pola mora naša duša uvijek biti okrenuta. Dok je magnetizirana pobožnošću, bit će okrenuta.

"Pobožnost", piše sveti Franjo Saleški - "ništa ne kvari, već sve usavršava. Ne škodi nikakvom zvanju niti poslu, nego ih još krasi i poljepšava. Svaki će ti posao biti ugodniji, ako ga prožmeš pobožnošću. Njome se ublažuju obiteljske brige, ljubav muža i žene postaje iskrenijom, vladaru se vjernije služi i svaki je posao slađi i miliji". Nekoj osobi piše taj mili svetac: "Vi morate ne samo uzljubiti pobožnost već činiti, da vaša pobožnost bude svima ljupka, draga, korisna i mila. Bolesnici će ljubiti vašu pobožnost, ako ih budete ljubazno tješili, vaša obitelj će vas više ljubiti ako se vi budete brinuli za sebe i za nju. Pobožnost izbavlja siromahe iz tuge, a bogataše od pretjer-

ane skrbi, nevoljne od očaja, sretne od oholosti, samotne od žalosti, a one koji u društvu žive od razvratnosti. Pobožnost je zimi vatra, a ljeti rosa. Pobožnost čini jednako korisnom i čast i prijezir, ona jednakim srcem gotovo prima žalost i radost te nas puni divnim miljem. Vjeruj mi, draga Bogumilo, pobožnost je najslađa kraljica kreposti, jer je ona savršena ljubav. Ljubav je mlijeko, pobožnost je skorup; ljubav je biljka, pobožnost je cvijet; ljubav je dragi kamen, pobožnost je njezin sjaj; ljubav je balzam, pobožnost je miris; blagi miris što jača ljude i veseli anđele". ("Bogumila", str.17)
Pobožnost je dakle, svima korisna.

KAKO ĆEŠ POSTATI POBOŽAN?

MOLI SE POBOŽNO

Što mi činimo u molitvi?

U MOLITVI DIŽEMO SVOJU PAMET I SVOJE SRCE K BOGU. Bog je prva nestvorena Istina. On je apsolutna Dobrota i savršena Ljepota. Tom tako visokom idealu mi se približavamo molitvom. Prosvijetljeni vjerom mi Boga u molitvi poznajemo i priznajemo Ga za svoga Stvoritelja i vrhovnog Poglavara. Tako se mi sa Njime kao sa prvom Istinom spajamo. Pojačani kršćanskim ufanjem mi Bogu kao apsolutnoj Dobroti težimo. Konačno po ljubavi se s Bogom kao savršenom Ljubavi sjedinjujemo. U molitvi Bogu u službu predajemo svoj razum te u Njega vjerujemo; predajemo Mu u službu svoju volju te k Njemu

težimo; predajemo Mu u službu svoje srce te Ga ljubimo. I prema tome, molitva je u prvom redu čin vjere, ufanja i ljubavi, uzdignuće pameti, tj. razuma i volje, i srca k Bogu. **Razum koji vjeruje, volja koja djeluje, srce koje ljubi; sav čovjek koji je spreman na rad na Božju službu, eto molitve u širem smislu.**

U MOLITVI MI SE KLANJAMO BOGU, NAŠEMU STVORITELJU I VRHOVNOM POGLAVARU. Čovjek je između svih stvorenja na zemlji jedini koji može spoznati Boga i zato je on na zemlji jedini sposoban da kao zastupnik svih stvorenja iskazuje Stvoritelju dostojnu počast i hvalu. Čovjek usred svemira je kao svećenik koji se klanja neizmjernoj moći i mudrosti Božjoj. On je pozvan da sa prorokom Davidom pozove svu živu i neživu prirodu, oganj i toplinu, led i snijeg, noć i dan, svjetlo i tamu, munje i oblake, kitove i sve, što se miče u vodama, sve životinje i sve ljude da blagoslivlju Gospoda. (Himan "Benedicite"). Čovjek, ta kruna stvorenja, pozvan je da se u molitvi sjedini sa svim svecima i anđelima i da pjeva: "Svet, svet, svet si Gospod Bog Sabaot"! No to još nije dovoljno.

U MOLITVI SE ZAHVALJUJEMO BOGU ZA SVA DOBROČINSTVA koja u redu naravi i u redu milosti od Njega primamo; zahvaljujemo Mu zato što nas je stvorio, otkupio, posvetio; što nam je dao razum, volju, srce da Ga uzmognemo spoznati, da je Bog apsolutno savršeno biće, da je On sama mudrost i dobrota, od koga nam svako dobro pritječe, pa je zato "dostojno i pravedno, da mi Njemu uvijek i svagdje hvale dajemo". Mi to činimo u molitvi.

U MOLITVI BOGU ZADOVOLJAVAMO ZA NANESENE UVREDE. Iza Istočnoga grijeha i nebrojenih osobnih grijeha svaki je čovjek pred Bogom krivac i dužnik. S pokornim kraljem Davidom mora on pred Bogom priznati svoje grijehe, pokajnički ih suzama isplakati i skrušenim srcem od Njega tražiti oproštenje. Grešnik mora često pred Raspetim Spasiteljem pokleknuti i bijući se u prsa s raskajanim carinikom vapiti: "Bože, milostiv budi meni grešniku!" Zadovoljština, otprošnja, skrušenost, pokajanje bitni su uslovi svake molitve, napose za čovjeka koji je opterećen ne samo Istočnim grijehom već i osobnim grijesima.

U MOLITVI OBIČNO IZMOLIMO POTREBNE MILOSTI. Kad se slabi čovjek u borbi protiv đavla, svijeta i pohotnosti utječe Bogu za pomoć, tada on tu pomoć stalno dobiva. Isus Kris se svečanom zakletvom obvezao da će uslišati svaku našu molitvu: "Zaista, zaista vam kažem, ako što zamolite Oca u moje ime, dati će vam se". (Iv. 14, 13). Kad se slabi čovjek u molitvi stavi u ovisnost o Božjoj moći i dobroti, kad se pun pouzdanja utječe samom izvoru snage i svjetlosti tada postiže sve što mu je za vremenitu i vječnu sreću potrebno. Dok duša koja se moli ispovijeda svemoć, dobrotu i milosrđe Božje, ona na sebe priteže obilje nebeskih darova.

U svakoj su molitvi uključeni poklonstvo, zahvala, zadovoljština i prošnja. Čovjek stvor Božji, u molitvi se klanja svome Bogu i Stvoritelju: zahvaljuje Mu za razne darove naravi i milosti; moli od Njega oprost za nebrojene grijehe i traži pomoć u borbi protiv zla. Eto što je molitva i koja je

njezina svrha!

U molitvi se duša sjedinjuje s Bogom

U MOLITVI SE DUŠA PODIŽE DO BOGA. Bog joj zato daje krila. U molitvi Bog nam rasvjetljuje razum da Ga bolje upoznamo, jača nam volju da vršenjem Njegovih zapovijedi k Njemu težimo a to je već Božja ljubav. Molitva je značajno djelo ljubavi. **Osoba koja moli, ona ljubi; ona vrši Božje zapovijedi, jer to znači ljubiti.** I tako se duša preko molitve združuje s Bogom. Bog je usmjerava prema sebi i osposobljava na velika djela kreposti. Sveci su bili ljudi molitve, stoga su i mogli puno raditi za promicanje Božje slave na zemlji.

Što je napokon čovjek? **Čovjek je ono što su njegove misli, njegove želje, njegova djela.** Ako su mu misli niske, bit će niske i njegove želje i putena njegova djela. Naprotiv, ako su mu uzvišene misli i želje, uzvišen i na neki način božanstven će postati i sam čovjek. Ali baš u molitvi naše misli i želje poprimaju božanski karakter. U molitvi čuje duša šapat Božjih misli, osjeća toplinu Božje ljubavi, ćuti žar Božjega srca. U molitvi Božje misli postaju naše misli, Božja čuvstva - naša čuvstva, Božje želje - naše želje. **Duša koja se pobožno moli, osjeća, misli i ljubi onako kako osjeća, misli i ljubi sam Bog. Dakako, ne u jednakoj mjeri, već jednako u načinu.** "Zaprosih i dano mi je razumijevanje; i duh mudrosti obuze me". (Mudr. 7, 7). Kako je dakle uzvišena molitva koja nas podiže i nekako poistovjećuje sa Bogom. Duša koja moli, sudjeluje u Božjem životu, u Božjim mislima, u Božjoj

mudrosti i dobroti, u Božjoj ljubavi, u Božjoj moći i veličini. Nema dakle izvrsnijeg djela na ovoj zemlji, nego se u molitvi s Bogom sjediniti. Nema na ovoj zemlji uzvišenije službe, do službe molitve. Ali ne samo da se u molitvi duša uzdiže do Boga, već U MOLITVI BOG SE MILOSTIVO SNIZUJE DO DUŠE. Neizmjerna je daljina između Neba i Zemlje, između čovjeka i Boga a tu daljinu spaja zlatni most molitve. Oh, čudnovate Božje dobrote! U molitvi Bog govori pobožnoj duši: Dođi k meni kad hoćeš, govori mi što hoćeš, traži od mene što trebaš, evo ja sam ti uvijek pri ruci. Takva je ljubav najočitiji dokaz da smo Bogu veoma blizu, da smo za Njega stvoreni, da Mu se na zemlji uvijek smijemo približiti u molitvi, kao što ćemo Ga jednom POSJEDOVATI U SLAVI. **Koja ludost ne približavati se Bogu, kad nas On zove k sebi.**

MOLITVA JE ZA VJERNU DUŠU NEKO STANJE BLAŽENSTVA I MIRA, neko prethodno stanje mira. Kao što Anđeli i Sveci na Nebu gledaju Boga u svijetlu slave, tako Ga i moleća duša sa pravim užitkom promatra u svijetlu vjere. Ono što čine blaženici na Nebu to čini i moleća duša na zemlji. Sveci u Raju veličaju neizmjerna Božja savršenstva, a to isto čini i duša za vrijeme molitve. Ona u molitvi sa nekim ushitom spoznaje kako je Bog vječan, nepromjenljiv, mudar, svemoguć, neizmjerno svet i pravedan, dobrostiv i milosrdan, istinit i vjeran. Moleća duša veliča ova Božja savršenstva; ona ih u svojoj duši dublje spoznaje više nego li najučeniji bogoslov koji nema duha molitve. Život borbe, život žrtve na ovom svijetu, za pobožnu je dušu život ljubavi. Ona uživa u pokori i trpljen-

ju a sve to je naučila u molitvi. Sada razumijem ono što je napisao Segar: **"Molitva je najplemenitije zanimanje čovječje na zemlji. Ona oplemenjuje, ona diže u visine, ona čini da sva naša djela budu dobra, razborita, prožeta Božjom milošću"**. Molitva nas uzdiže do Boga, u molitvi se Bog snizuje do nas, preko molitve možemo živjeti božanskim životom i već na ovome svijetu predosjećati rajsko blaženstvo.

Molitva je svima potrebna

MOLITVA JE SVIMA POTREBNA DA SE SPASIMO. Krist govori: "Bdijte i molite (Mat.27, 44); pitajte i otvorit će vam se, tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se (Mat. 7,7.); mora se uvijek moliti i nikada ne prestati" (Luka, 11.18.). Ta je zapovijed Kristova jasna, odlučna, bezuvjetna. Jedino preko molitve mi se Bogu približavamo i od Njega dobivamo potrebite milosti za spasenje. Molitva je isto tako potrebna kao i milost. Kako se bez milosti ne možemo spasiti, tako se ne možemo spasiti ni bez molitve koja će nam isprositi milost.

Istina je da su sakramenti kanali Božjih milosti; ali za odrasle ta usporedba još više vrijedi za molitvu. Sakramenti daju pojedine milosti, a molitva isprosi svaku. "Molitva je kanal, kroz koji se u našu dušu slijevaju potočići milosti; kad ovaj kanal presuši, duša uvene i presuši". (Bona). O molitvi ovisi da sakramenti budu za nas obilna vrela milosti, jer molitva u duši uređuje te kanaliće, te čini da kroz njih u samu dušu protječe svaka pa i sakramentalna milost. Duša se mora molitvom raspoložiti da u

što većoj mjeri primi milost sakramenta. **Bolje ćemo se ispovjediti i pričestiti ako budemo molili.**

"Niti jedna stvar", - kaže Meschler, "ne smije se od Boga očekivati nego preko molitve, svako pouzdanje koje se ne temelji na molitvi prazno je. Bog ne daje niti jednu milost ako ju se ne traži a kad udijeli tu milost to je milost da za nju molimo".

Jasno je da je molitva redovito normalno, djelotvorno i općenito sredstvo za postizanje milosti a prema tome i nužno sredstvo da se spasimo.

MOLITVA NAM JE POTREBNA DA SE OD GRIJEHA OČUVAMO, ODNOSNO, DA SE OD GRIJEHA OSLOBODIMO. "Grijesi su teški okovi za volju i mi nemamo sami dovoljno snage da te okove raskinemo," govorio je iz vlastitog iskustva sv. Augustin. Kad u dubini osjetilnosti rogobori naslada, glas razuma je nečujan, tada treba Bog zastrašiti dušu gromom vječne pravde i vječne kazne. A strah Božji je dar koji se dobiva molitvom. **Tko ne moli, taj se Boga ne boji, taj glas Božji ne čuje.**

Pogledajte grešnika sputanog u okovima grešnih navika. Samo molitva može te okove raskinuti. On spava na rubu vječne propasti, samo ga molitva može probuditi. Samo molitva može grešnika podići iz kala bludnih naslada. Samo Bog može razmetnom sinu dati milost osvješćenja i to onda, kad on u molitvi podigne glavu prema očinskoj kući te se odvažno odluči da će se vratiti svome Ocu. Prva milost raskajanog grešnika je milost molitve. Sam grešnik ili netko drugi mora se moliti za njega. Bolest, glad, siromaštvo, poniženje - to su oni tajni putovi kojim se Božja

providnost služi da sina razmetnog, "koji je svu svoju baštinu potrošio živeći razbludno" privede do pokajanja i pokore. **Bog mu udijeli dar molitve, molitva će otopiti led oko njegova srca i iz njega istisnuti tople suze pokajnice.** Dok one ispiru krivnju u srcu će se istodobno zapaliti vatra Božje ljubavi koja će zapaliti sve što je u njemu nečisto i grešno. Grešnik će zamrziti grijeh, a uzljubiti pokoru i krepost. Sve će to biti plod molitve. **Molimo zato za obraćenje grešnika, jer za njih je to najveće djelo ljubavi.**

MOLITVA NAM JE SVIMA POTREBNA DA SE ODUPREMO NAPASTIMA. Toliko su česti i žestoki nasrtaji đavla, svijeta i neobuzdane požude na dušu da im se ona bez Božje milosti ne može dugo odupirati. Ako se na vrijeme ne prihvatiš molitve odnijet će te vihor strasti. Čar sjetilnih užitaka može te u prvom trenutku tako zabliještiti, da ne vidiš ponor koji zijeva ispred tebe, ne vidiš vječnu kaznu, ne vidiš gubitak časti, gubitak zdravlja, uopće ništa. Životinjski čovjek u tom trenutku ne osjeća drugo nego fatalni nagib grijehu i ako u tom trenutku ne nastupi Božje svjetlo da jadnom čovjeku rasvijetli ponor vječne nesreće, on će se neminovno u nju sunovratiti. Ali za to svijetlo, za taj strah Božji treba moliti prije napasti i za vrijeme napasti sa prorokom Davidom: "Rasvijetli oči moje, da nikada ne zaspu u tmini smrti, razapni strahom Tvojim tijelo moje. (Ps. 12). Samoj je molitvi tada osigurana pobjeda. Bog je sv. Pavlu za vrijeme napasti rekao: "Dovoljna ti je, Pavle, milost moja (II Kor.12, 9.). Slabi smo uvijek, ali smo napose slabi za vrijeme napasti. Tada moramo moliti.

"Molitvom dajemo Bogu u ruke mač da se on za nas bori". (Scupoli). Zato "bdijte i molite da ne padnete u napast, duh je doista pripravan ali je tijelo slabo". (Mt. 26,41.). Grešne prigode imaju za nas pogibeljnu moć. Mnogi padnu jer ne mole. **Nitko nije otpao od vjere, od kreposti, od poštenja, ako prije nije otpao od molitve.** Oh, molimo: "Ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla".

MOLITVA NAM JE POTREBNA DA IZVRŠAVAMO BOŽJE I CRKVENE ZAPOVIJEDI. Da bi izvršenje zapovijedanih djela imalo pred Bogom svoju valjanost i svoju zaslugu moramo ih obaviti u Božjoj milosti, a milost se može isprositi jedino molitvom. Da nam djela ne budu bez duše, bez zasluge, trebamo moliti. Tko ne moli neće dobro izvršavati Božje zapovijedi. Sv. Augustin je običavao govoriti da zna dobro živjeti samo onaj tko zna dobro moliti. Dobro živjeti znači vršiti svoje kršćanske dužnosti. Kršćanski živjeti - znači moliti. **Kršćanin uvijek moli: usnama, srcem, voljom, razumom, djelom, životom. Služba molitve a to je prava pobožnost, nije drugo nego kršćanski život proveden u praksi.**

MOLITVA JE POTREBNA DA NAPREDUJEMO U KREPOSTIMA. Jasno je da bogoslovne kreposti, vjera, ufanje i ljubav, jer se odnose na Boga, mogu se probuditi u duši jedino Božjom pomoći. Već same te kreposti su Božje milosti, a milost se dobiva molitvom. Sv. Augustin kaže: "Vjera vjeruje, ufanje i ljubav mole, ali jer ove ne mogu biti bez vjere, zato i vjera moli. Život vjere, ufanja i ljubavi ne može se održati bez molitve, te je baš molitva prvotni oblik ovih kreposti. Protivno, ne vjeruje se u Boga, jer se

ne moli, ne čezne se prema nebeskim dobrima (ufanje) jer se ne moli, ne ljubi se, jer se ne moli. **Molitva je neprestana vježba vjere, ufanja i ljubavi".**

Isto tako molitvom podržavamo i usavršavamo ćudoredne kreposti. Molitva, osobito mislena molitva najbolja je vježba u krepostima. Duša za vrijeme molitve stvara odluku i osnovu o kreposnom životu a što je važno volja se za vrijeme molitve svrhunaravnim motivima pobuđuje da tu osnovu izvede. Tko moli za poniznost taj istodobno klicu poniznosti usađuje u svoje srce, a Bog ne može poniznoj duši koja više živi za Njega nego za sebe, koja se više brine za njegove interese nego za svoje, ništa zanijekati. Možemo reći i o svakoj drugoj kreposti: molitvom se u krepostima vježbamo da ih molitvom od Boga isprosimo. Tko pobožno i ustrajno moli brzo će postati krepostan, jer će ga Bog u molitvi na putu kreposti voditi i pomagati mu. Sv. Terezija je govorila: "Ja ne želim druge molitve nego one koja čini da u krepostima napredujem." Slijedimo je!

MOLITVA NAM JE POTREBNA DA DO KRAJA USTRAJEMO U BOŽJOJ MILOSTI. Ustrajati u Božjoj milosti sve do zadnjega daha života izvanredna je milost, izvanredan je Božji "dar, koji se može poniznom molitvom isprositi". (Sabor Trid. Sess. VI. 15). Umrijeti baš u stanju Božje milosti iza tolikih padova, iza tolikih zloupotreba Božjih darova, to je milost koju nam Bog nije dužan dati. Također ustrajati u dobru do kraja, to ne znači drugo nego primati neprestani niz djelotvornih milosti koje nam također Bog nije dužan dati. Milost konačne ustrajnosti

postiže se samo molitvom. Uvijek živjeti pomoću Božje milosti kršćanski, to u neku ruku znači: "uvijek moliti i nikada ne prestajati". (Luka 18, 1.). Tko dakle moli, taj će u dobru i ustrajati. Kao što pluća udišu zdravi, a izdišu pokvareni zrak, tako i duša mora neprestano molitvom udisati okrepljujući zrak Božjih milosti a izdisati zrak svoje slabosti. Uvijek ustrajati u dobru - znači uvijek moliti za dobro. A tko bude tako ustrajao do kraja, živjet će vječno.

Zato i mi ovo razlaganje zaključujemo sa riječima kojima je sv. Alfonso zaključio svoju kratku raspravu o molitvi: "Želio bi da svi pisci u svojim knjigama, svi propovjednici u svojim propovijedima, svi ispovjednici u ispovjedaonici ističu potrebu molitve, da neprestano govore i govore: Molite, bez prestanka molite, jer ako budete molili spasit ćete se, ako ne budete molili zauvijek ćete se osuditi".

Bog će uslišati naše molitve

BOG ĆE USLIŠATI NAŠE MOLITVE JER JE OBEĆAO. Isus Sin Božji i kod Oca naš Posrednik svečanom se zakletvom obvezao da će uslišati svaku našu molbu. "Zaista, zaista vam kažem, ako što zamolite Oca u moje ime dati ću vam" (Iv. 14, 13.). Isus ne obećava lakoumno a još se manje svečanom zakletvom obvezuje za ono, što ne bi mislio ispuniti. Ako već obećanje - dugovanje vrijedi za svakog čovjeka, to još više vrijedi za Boga koji se obvezao sebi i nama. Isusova riječ najbolje je jamstvo da će ispuniti ono što je obećao, "jer Nebo i zemlja

proći će a riječi moje neće proći". Isus nastavlja: "Sve što-god u molitvi ištete, vjerujte da ćete primiti". (Marko II. 24). Sve bez izuzetka, sve što zatražite primit ćete, ali zato vjerujte mojoj riječi koja - koliko je istinita toliko je i moćna da ispuni što je obećala.

BOG ĆE USLIŠATI NAŠE MOLITVE JER JE SVEMOGUĆ u redu naravi i u redu milosti. Jednom je riječju Bog stvorio svemir, anđele i čovjeka. Na jedan Mojsijev znak zbila su se velika čudesa u Egiptu i u Pustinji. Na zaziv Božjega imena također su Ilija, Elizej, Danijel i drugi stvorili čudesa. Svemogući Bog koji je jednom riječju stvorio svijet i koji ga svemoćnom svojom voljom uzdržava, redovitim će a u potrebi i neredovitim tj. čudesnim načinom udijeliti sve što molimo. Svemogući Bog pregiba svoju svemoć pred molitvom. Toliko je dobar. Sam je to obećao. Molitvom mi postajemo jači od paklenih duhova - jači od svojih strasti, jači od samih sebe, jaki na neki način kao što je jak sam Bog. Pouzdavati se i u pomoć zazivati moć, mudrost i dobrotu Božju isto je što i postati sudionikom moći, mudrosti i dobrote Božje a to znači postići sve, što Bog može. Slabi čovjek molitvom stvara čudesa.

BOG ĆE USLIŠATI NAŠE MOLITVE JER JE NEIZMJERNO DOBAR. Bog je naš dobri Otac, koji u svemu želi usrećiti svoju djecu. **Svoju dobrotu pokazuje u darežljivosti.** Radije On daje nego li mi tražimo. "Kako Bog ne može ne čuti našu molitvu jer je Bog, tako je ne može ne uslišati jer je dobar," kaže sv. Augustin. A blaženi Julijan Eymard piše: "Molitva je svemoguća jer umjesto da

se zasniva na našoj slaboći ona crpi svoju silu od samoga Boga, umjesto da bude promatranje naše bijede ona postaje borba ljubavi". Molimo dakle Boga Oca u ime Isusa našega kod Njega Posrednika jer nas On sam na to poziva. Mi tada ne dolazimo pred Nebeskog Oca praznih ruku, već Mu kao naknadu za zamoljenu milost pružamo sve zasluge, svu ljubav Njegova Jedinorođenog Sina, prikazujemo Mu Njegove boli, Njegovu ljubav, Njegovu smrt jer je sve to postalo naše vlasništvo. Bog Otac ne može odbiti takvo posredovanje niti odbiti naše molitve, tome se opire Njegova pravednost i Njegova ljubav. Tada mi više Bogu dajemo nego od Njega tražimo". (Shneider). Sv. Augustin kaže: "Svaka molitva koja se vrši u ime Isusovo neka je vrsta ulaznice u carstvo Božjega milosrđa, Krv Spasiteljeva je potpis, Bog pozna i prima taj potpis". Molitva je dakle toliko moćna, koliko je moćna Božja moć, Božja dobrota, Božja ljubav.

BOG JE UVIJEK USLIŠAO MOLITVE SVOJE DJECE. Evo o tome nekoliko primjera:

Dok je na gori Horeb Mojsije molio začuje neku viku. Narod se odmetnuo od Boga te stao pjevati i plesati oko zlatnog teleta. Pun Božjega gnjeva silazi Prorok s gore. Lice mu se žari, povrh glave strše u vis dva ognjena plamena, simboli Božje moći i pravde. Rukom kojim je vitlala sama Božja desnica u jedan dan između onih pola milijuna pobunjenoga naroda Mojsije uspostavlja red i mir i nesmiljeno osvećuje povrijeđenu Božju čast. Odakle židovskom zakonodavcu tolika sila duha? Od molitve Mojsije je 40 dana probdio na gori u postu i molitvi.

Usprkos kraljeve zabrane Danijel svakog jutra otvara prozor prema svetom gradu Jeruzalemu i žarko se svome Bogu moli. Optužiše ga te baciše pred lavove da ga proždru. Ali Bog zatvara usta lavovima i Danijel iz lavske jame izlazi neozlijeđen.

Sam đavao goni Savla da progoni Kristove sljedbenike. Eto ga, juri prema Damasku da ih sve poveže. Bog ga obara na putu. Savao oslijepi ali brzo prozrije duhom. Dugo se moli. I ta molitva Kristova progonitelja Savla brzo prometne u Kristova apostola Pavla, onog apostola koji je imao zadatak da Njegovo ime prenese po svijetu. Eto što može molitva. To su prava čudesa u redu milosti.

Sveta Terezija, sama, bez vidljivih sredstava iz temelja je sagradila 28 samostana, i preustrojila Red Karmeličanki. Ona je bila žena molitve. Sveti Franjo Ksaverski pokrstio je više stotina tisuća pogana, on je bio muž molitve. U naše doba braća Vrau učinila su prava čudesa na polju Katoličke Akcije u Belgiji i Francuskoj. Njihov životopisac da protumači te izvanredne pojave, upire prstom u svetu braću u trenutku kad su se ona i po više sati kroz noć klanjala Svetootajstvenom Isusu. I ja bi mogao isto ustvrditi o pokojnom biskupu Mahniću. On se vrlo dugo molio pred Svetohraništem. Svaki je dan obavljao sat klanjanja. Nedvojbeno je da je otac katoličkog pokreta kod Hrvata na podnožju oltara crpio svijetlo i snagu za provođenje kulturno - vjerskog preporoda kod našeg naroda. Svi veliki muževi postali su moćni riječju i primjerom - "opere et sermone" - djela po molitvi. Molitva kod Boga može sve.

Za koju stvar se moramo moliti?

Za što se moramo moliti? O tome nam je najbolje rečeno u Očenašu.

"SVETI SE IME TVOJE, DOĐI KRALJEVSTVO TVOJE". Da se ime Božje nikada ne grdi, nego da se Bog posvuda i od svakoga priznaje i slavi, to molimo u prvoj prošnji Očenaša. Da se kraljevstvo milosti i Božje ljubavi što obilnije razlije u naša srca, da se Crkva Kristova što više proširi na zemlji i da napokon svi kršćani kraljevstvo milosti na ovoj zemlji zamijene sa kraljevstvom slave na Nebu to molimo u drugoj prošnji Očenaša. Proširenje kraljevstva Božjeg na ovome i na drugome svijetu - eto glavnog predmeta naših molitava. Nadalje molimo:

"BUDI VOLJA TVOJA"; da mi onako vjerno ispunjavamo Božju volju na zemlji, kao što ju Sveci ispunjavaju na Nebu. Kad nas pritisne koja nevolja molimo sa Gospodinom: "Oče, budi volja tvoja! Ako je moguće, neka me mimoiđe čaša ova, ali ne kako ja hoću, nego kako ti hoćeš." (Mat. 26, 39.). Najzaslužnija i za vjerne duše najutješljivija molitva je predati se potpuno Božjemu Srcu. Kad se u molitvi sasvim prepustimo Bogu. On se tada za nas u svakom pogledu brine i ispunjava naše želje. Njegove su želje tada naše želje a naše želje su Njegove želje. Molimo dakle sa Psalmistom: "Nauči me Gospodine, ispunjavati volju Tvoju". (Ps. 18.). **Jedinstvo naše želje sa Božjom željom najveći je dar što nam ga Bog može dati. Isprosimo ga od Boga!**

"KRUH NAŠ SVAGDANJI DAJ NAM DANAS". Ovime molimo da nam Bog da sve što nam je potrebno za dušu i

za tijelo. Tu ima više dobara.

Duhovna dobra, kao djelotvornu Božju pomoć za vrijeme napasti; bogoslovne kreposti: vjeru, ufanje i ljubav; ćudoredne kreposti; kao poniznost, strpljivost, krotkost, čistoću, postojanost u dobru, razboritost i druge potrebne kreposti možemo u Boga uopće bezuvjetno tražiti. One su nužna sredstva da se spasimo i posvetimo. Kažem uopće bezuvjetno jer kao što Bog hoće naše spasenje i posvećenje tako On hoće i sredstva koja vode tome cilju a ta sredstva su bogoslovne i ćudoredne kreposti. Tako možemo moliti: Daj mi Bože na svaki način da ja u Te vjerujem, da se u Te ufam, da Te ljubim, barem u onoj mjeri koliko su mi te kreposti potrebne da se spasim. Kažem u onoj mjeri, jer je moguće da u posebnom slučaju nije Bog odlučio da mi na ovome svijetu da neki viši stupanj milosti odnosno i neki viši stupanj slave na Nebu pa u tom slučaju za stanovitu mjeru duhovnih dobara možemo moliti samo u ovisnosti o Božjoj volji pouzdajući se uglavnom u Božju mudrost i dobrotu. Po nauci sv. Franje Saleškoga mi moramo naš spas i naše savršenstvo željeti onako kako ga želi sam Bog dosljedno moramo željeti milosti u onoj mjeri u kojoj nam ih dragi Bog želi udijeliti. To je za nas najbolje i najsigurnije.

Vremenita dobra, neophodno nužna za uzdržavanje života kao npr. Svagdanji kruh možemo također bezuvjetno tražiti, u čvrstoj nadi da Onaj koji hrani ptice nebeske i čini da rastu ljiljani u polju, neće dozvoliti da mi od gladi umremo, naravno uz uvjet da i mi ne prekrstimo ruke nego da radimo prema onoj - pomozi si sam i Bog će ti pomoći. Za

druga dobra koja nam nisu neophodno nužna, kao za zdravlje, za bogatstvo, za sreću, za uspjeh u radu možemo moliti ali uz uvjet, ukoliko su nam ta dobra korisna za vječni spas duša.

Kojim ćemo redom za ta dobra moliti? Najprije moramo tražiti Kraljevstvo Nebesko i pravdu Njegovu a tek onda kraljevstvo zemaljsko. Ako tako ne postupamo već u prvom redu tražimo vremenita dobra a tek onda duhovna i vječna, Bog nas neće uslišati jer ako u nama nema Kraljevstva Božjega, Kraljevstva Božje pravde i ljubavi, onda bi nam kraljevstvo zemaljsko moglo samo škoditi. "Bogobojazan i pravedan čovjek dobro će koristiti zdravlje, novac, učenost i druge darove ali tako neće činiti mekoputan čovjek, nepravedan i onaj u kojemu nema dovoljno straha Božjega. Bog stoga radije podnosi naše mrmljanje, nego da nas umiri darovima koji bi nam mogli biti na propast." (Lehen).

Salomon je molio za najveće duhovno dobro na ovome svijetu - za mudrost a radi toga dobio je i ono što nije tražio. "Jer si tražio i nisi molio za dug život, za bogatstvo, eto učinio sam ti po tvojoj riječi. Ali i ono što nisi molio, dao sam ti, bogatstva i časti." (Kraljeva, 3, 11 - 13).

"OTPUSTI NAM DUGE NAŠE" - dalje molimo u Očenašu. U grijehu smo rođeni, grijehu smo postojano skloni, nebrojeno grijeha dnevno počinimo, pa nam ne preostaje drugo nego da kao veliki dužnici neprestano u molitvi Boga molimo za oprost. Milosrdni Bog oprostit će naše krivnje ali pod uvjetom da i mi kao sinovi jednog nebeskog Oca oprostimo našoj braći koja su nas uvrijedi-

la.

"NE UVEDI NAS U NAPAST, NEGO IZBAVI NAS OD ZLA". Napast je put grijehu, put zlu. Mi molimo da nas Bog ojača protiv oholosti puti (osjetilna požuda) i protiv oholosti duha; da nas čuva od opakoga svijeta; da nas oboruža protiv đavla. Mi smo uopće vrlo slabi a u teškim napastima uvijek bi podlegli da nam Bog ne pritekne u pomoć. Tu pomoć isprosimo molitvom. Molimo dakle da Bog od nas odvrati pogibeljne napasti, odnosno da nam da milost kako bismo ih mogli svladati. Napast bježi ispred molitve. **Molitva razara zavodljivu dražest strasti i tupu zamamljivost naslade. Tko moli, taj ne griješi.**

Molimo dakle da se Kraljevstvo Božje širi, da se volja Božja od svih ispunja. Molimo za svagdanji kruh, za napredak u krepostima, za strpljivost u nevoljama, za pouzdanje u kušnjama, za postojanost u dobru sve do smrti. Molimo za Crkvu, za Papu, za svećenike, za sve ljude. Napose molimo za obraćenje grešnika. Neka nas molitva na ovoj zemlji ujedini u Božjoj ljubavi, da nas jednom uzmogne ujediniti i u vječnoj slavi.

Usmena molitva

Mi u molitvi govorimo Bogu ne samo srcem, nego i jezikom.

USMENA MOLITVA JE VRLO KORISNA. Usmenu molitvu obavljao je naš Spasitelj. On je prvi glasno molio Očenaš i naredio je i nama da ga molimo. Uoči svoje smrti izrekao je svoju veliku svećeničku molitvu: "Oče, dođe čas, proslavi svoga Sina." (Ivan, 17). Dugo se na glas

molio u Getsemanskom vrtu, molio se i na križu. Po Njegovu primjeru i Crkva Njegova zaručnica, usmeno moli pri svim božanskim službama, pri prikazivanju sv. Mise, pri dijeljenju sv. Sakramenata i pri molitvi Časoslova. (Brevijara). To je službena molitva Crkve. Što je gorivo za vatru, to su usmene molitve za dušu. **Ono što usne svjesno izgovaraju, to će i srce spoznati.** Dušama, koje su pale u duševnu tromost i mlakost, mora se osobito preporučiti, da što revnije obavljaju svoje usmene molitve. Kad je srce ledeno i bešćutno, kad je duh brigama razdvojen i poslovima iscrpljen, tada se doista teško toplom molitvom do Boga uzdići. Ali što neposredno ne mogu ni duh ni srce, to se može pomoću osjetila. Tada valja pokleknuti, uprijeti svoj pogled u Propetoga, te što sabranije izgovarati Očenaš, Zdravo Marijo, Slava Ocu, Vjerovanje, Zdravo Kraljice i druge molitve. I što dulje budemo molili, tim će se brže duh razvedriti, srce omekšati i na pobožnost ganuti. Usmena molitva isklesat će i u hladnoj duši iskru pobožnosti. "Kad se radi o tome da ozdravimo neku dušu kojoj se zagadila molitva, umjesto da je beskorisno uvjeravate u svrsishodnost molitve, recite joj samo: Molite, molite! - i ona će brzo osjetiti milinu molitve. Unutarnja molitva koju podržava formula, to je prva Božja milost. Po ovoj molitvi duša dobiva što traži, ona dobiva ono što je neposredno čini boljom, dobiva više vjere, više ljubavi, više strpljivosti, više moralne snage!" (Guibert, Piete).

USMENA MOLITVA JE USPJEŠNO SREDSTVO PROTIV RASTRESENOSTI. Duša je u molitvi i poradi toga rastresena što duha kao da katkada nema, ili ne zna

čime bi se u molitvi bavio. Tako na. pr. duša koja polagano izgovara litanije Presvetoga Srca koje sadržavaju toliko duboku i toliko utješnu nauku o božanskoj osobi našega Spasitelja, nemoguće je da za duže vremena bude rastresena, ako i samo malo pripazi na smisao riječi; jezik će malo pomalo sa sobom povući i duh, te će osoba doći do toga da moli ne samo usnama već i srcem. U čovjeku su sve njegove osjetno - duševne moći povezane. To vrijedi za Vjerovanje, Zdravo Kraljice i za druge liturgijske molitve, koje pružaju duhu toliko bogatu, ali i toliko utješnu duhovnu hranu. Samo tu hranu treba dobro prožvakati kako bi osjetili njezinu milinu. Sa malo više svjesnog promišljanja treba izgovarati toliko svete riječi, udubiti se u njihov vjerski sadržaj. Ovakva (refleksivna) molitva može nadomjestiti i razmatranje osobito kod onih osoba, koje se razmatranju ne mogu priviknuti. Ovo vrijedi za svaku usmenu molitvu koju vjernici obavljaju pojedinačno.

ZAJEDNIČKA JAVNA MOLITVA JE VJERNICIMA VEOMA KORISNA. Javna zajednička molitva lakše od Boga isprosi milosti potrebne cijeloj zajednici. Sv. Toma piše, kako je nemoguće da Bog ne usliša molitve mnogih: **"Nemoguće je da molitve mnogih ne budu uslišane ako mnoge molitve na neki način postanu jedna."** Veći dio ljudi ne poznaje nego usmenu molitvu po kojoj dolazi do vječne sreće. Usmena je molitva kraljevski put Neba, zlatne stepenice po kojima anđeli uzlaze i silaze od Neba na zemlju i od zemlje na Nebo, gore noseći molbe a dolje milosti. Usmena molitva određuje molitveno jedinstvo

katoličkome svijetu; ona je jaki glas ispovijedanja vjere, koja gane i oduševljava dobre, svladava nevjernike i dosađuje nebesima, osobito kada vjernici sakupljeni u procesijama i hodočašćima izlaze na javne putove, prelaze šume i gradove moleći sv. Krunicu, litanije Svetaca i pjevajući pobožne pjesme. **Ovi su narodi Božja vojska na zemlji.** (Meschler). Ovo napose vrijedi kad vjernici zajednički prisustvuju sv. Misi; kad se Janje Božje žrtvuje na oltaru za grijehe svijeta. Vrijeme je to najzgodnije da vjernici preko Krista Hostije na oltaru zadovolje za svoje grijehe, da isprose potrebne milosti i vječnome Ocu podare najveću počast, najveću hvalu i zahvalu. Javne liturgijske molitve Crkve otvorene su za zajedničku molitvu vjernika. Samo valja što dublje prodrijeti u smisao toliko krepkih a sadržajem toliko bogatih crkvenih molitava.

KAKO ĆEMO OBAVLJATI USMENE MOLITVE

a) Pratiti smisao molitvenih riječi i pobuđivati čuvstva, koja riječi sadržavaju. To je najidealnije, samo da se da postići. **Molitva jezika bi se tada skladala sa molitvom srca.** Jedna bi molitva podupirala drugu. Usmena molitva se tada ne bi izrodila u makinalno izgovaranje riječi koje sapinju duh, već bi ona neprestano u dušu dovodila izvor bistrih voda koje bi je krijepile. Tada se molitveni žar ne bi gasio a još manje bi se duh mehanizirao. Tada bi se moralo izgovarati samo onoliko riječi koliko bi ih duh i srce mogli probaviti. To bi moglo proći kad se radi o nepropisanim molitvama, ali to ne bi išlo kod liturgijskih molitava (brevijar, ritual, misal) koje su oblikom doista kratke, ali sadržajem toliko sočne, da bi i sabraniji i poučeniji duhovi

trebali mnogo vremena da tu obilnu molitvenu građu umom i srcem u tako kratko vrijeme probave. To je posao razmatranja a nije posao usmene molitve. Sv. Misa i drugi liturgijski čini ne smiju se preko vremena produljivati. Zato tvrdimo: ma koliko bilo idealno pratiti smisao pojedinih riječi i pobuđivati čuvstva koja te riječi podržavaju, to je za većinu ljudi prilično teško a za prosječne vjernike moralno nemoguće. Zato je shodnije

b) Pozornost vratiti na osnovnu misao, koju stanovita molitva sadržava. Tu osnovnu misao nije teško pronaći. Svaki dobri molitveni obrazac ima svoju naročitu svrhu, koja se riječima ondje jasno izražava. Sve stoji do toga da se ta glavna molitvena misao što pomnije kroz samu molitvu utvrdi. Tako na. pr., kad izgovaram službu muke Isusove, bit će uopće muka Isusova predmet moje molitve i razmatranja a pojedine značajnije riječi i činjenice u svoje vrijeme će mi u pamet dozivati tu osnovnu misao. Kad molim sv. Krunicu sjećat ću se neprestano otajstva koja kroz onu deseticu razmatram; a kad molim Gospine litanije, veličat ću i neprestanim pohvalama obasipati Blaženu Djevicu Mariju. Dakle, jedna glavna poklonstvena misao treba prožeti molitelja a pojedine riječi će tu misao podržavati i razvijati.

Kad molim sv. Službu kojega sveca predstavit ću si njegovu duhovnu sliku; uočit ću glavnu krepost u kojoj se onaj svetac odlikovao a koju ja nemam; bacit ću tada pogled na svoju bijedu a pri tomu ću moliti Boga da mi zagovorom onoga sveca u tom pogledu pomogne. Tada dok ja kroz molitvu podržavam misao, svaka moja riječ

postaje molitva. Kad pri izgovoru psalama ne bi razumio smisao a možda ni riječi psalma, ili ne bih imao vremena da o njima razmislim, onda ću moliti Gospodina, da i te - za mene neshvatljive riječi blagohotno primi kao izraz mojeg štovanja, zahvale i prošnje. I to je molitva.

U iznimnim slučajevima, radi slaboće duha, nervoze ili jer nas koja druga briga zaokuplja te se na molitvu ne možemo sabrati, onda možemo moliti dobrom nakanom.

c) Pobuditi dobru nakanu znači posvjedočiti Gospodinu da primi, (kad Mu mi ne možemo na poklon prikazati naš razum razumijevanjem (molitava) ni naše srce čuvstvovanjem) i ono puko izgovaranje riječi, onaj poklon tijela, ono sklapanje ruku kao dokaz naše vjernosti; prepuštajući se uostalom Njegovoj očinskoj dobroti. I ovakva u pojedinim prilikama jedino moguća molitva dobra je i Bogu mila. Pored naše "običajene" rastresenosti nastojmo tokom molitve pobuditi ovakvu molitvenu nakanu, koja će učiniti da i naša "mehanička" molitva bude ipak Bogu ugodna, kad Mu druge u tom trenutku ne možemo prikazati.

Uopće molimo čedno obzirom na tijelo, po mogućnosti klečeći, razgovijetno na glas: pažljivo s obzirom na pamet; razumljivo s obzirom na smisao riječi; žarko i pobožno s obzirom na volju i srce.

Koje molitve trebamo moliti?

(Obrasci molitava)

Sveta Crkva posjeduje najljepše obrasce molitava. Neke su molitve sastavili sami Bogom nadahnuti ljudi, te se za njih može reći da su od Boga potekle. Druge su molitve

sastavili učeni i sveti muževi. Ove se molitve odlikuju bogatim vjerskim sadržajem, ljepotom forme, jezgrovitošću, jasnoćom i starinom. Crkva ih je mnoge uvrstila u svoju liturgiju i tako su one postale molitvom Crkve. Navedimo neke:

OČENAŠ. Zbog svojeg sadržaja i svoje primjenljivosti svim potrebama naše duše, Očenaš nosi očiti znamen svog božanskog izvora. Očenaš nas je naučio moliti sam naš Spasitelj. U Očenašu Bog Otac prepoznaje govor svoga Sina i našeg kod Njega Posrednika. U Očenašu mi se molimo riječima koje nam na usne sam Bog stavlja. Očenaš u svojoj kratkoći sadržava sve što spada na bitni predmet naših molitava. U Očenašu će najprostiji i najučeniji čovjek naći sve za što se mora moliti Bogu. Dok je Očenaš izražaj želja kršćanskoga srca ostat će zajednička molitva svih kršćana. "**Očenaš je savršeni oblik molitve,** pun misli i ideja, pun velikih i uzvišenih prošnja, on zahvaća cijelo naše biće, sve, što ima najvišega i najnižega, vremenitoga i vječnoga, **te je**, kako sveti oci kažu, **kratki sadržaj Evanđelja.**" (Meschler).

ZDRAVO MARIJO je najuzvišeniji, najmiliji i sadržajem najbogatiji pozdrav, kojim je poslanik Božji oslovio prečistu Djevicu, kad je trebala postati Bogorodicom. *Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje;* riječi su kojima je Duhom Svetim nadahnuta Elizabeta čestitala Majci Božjoj upućenje Sina Božjega. *Sveta Marijo*...riječi, kojima **Crkva od one,** koja je *puna milosti*, **prosi nužne pomoći sada, a osobito na času naše smrti.** Oh, kako je Mariji mio taj doista i po svom početku

i po svom sadržaju anđeoski pozdrav.

Kad iz tih pozdrava spletemo cijeli vijenac razmatrajući redom za svakih deset Zdravo Marijo po jedan događaj iz života Marijina koji je u tijesnom odnosu sa Njezinim Sinom; kad Mariju sjećamo otajstva upućenja, rođenja, muke i smrti Sina Njezinoga a našega Spasitelja i kad ju sjećamo Njegova uskrsnuća, uzašašća na Nebo i dolaska Duha Svetoga; kad ju napokon sjećamo kako je Ona uznešena na Nebo i tamo okrunjena kraljicom Neba i zemlje a kroz to vrijeme neprestanim završetkom - do 50, do 150 puta - **opetujemo *Zdravo Marijo, Sveta Marijo,* tada mora da se ona gane na naše molitve.** Molitva sv. Ružarija jest rukovijet najljepših i Mariji najmilijih duhovnih ruža koje joj mi možemo dati. A sa njezinim litanijama mi našoj Majci pletemo krunu sastavljenu od najčišćih bisera; mi u koru Anđela, Patrijarha, Proroka, Apostola, Mučenika, Priznavalaca, Djevica i svih Svetaca proglašujemo Bogorodicu svojom kraljicom. Doista molitve kojima Crkva slavi Bogorodicu, sjajni su biseri na njezinoj kruni. **Molimo svaki dan, barem jedan treći dio svetog Ružarja.**

PSALMI od Duha Svetoga nadahnuti, najstarija su molitva Crkve. U tim uzvišenim himnama Staroga Zavjeta mi slavimo Boga kao svoga zakonodavca, kao svoga kralja, učitelja, Mesiju, kao zaručnika Crkve. Sa divljenjem u psalmima promatramo djela i čudesa Božja; veselimo se zakonu Božjem, kajemo se za svoje grijehe; molimo se, zahvaljujemo se, ponizujemo se, skrušujemo se. **U psalmima naći ćemo sebe u svim mogućim stanjima ljudske**

bijede: u nemoći i potištenosti, u pouzdanju i utjesi, u radosti i ljubavi. Tu se s ljudske bijede potištena duša na krilima pouzdanja diže prema Bogu, jedinom osvetniku za zlo i nagraditelju za dobro. U psalmima duša nalazi sebe da se ponizi a nalazi i Boga da ju podigne. **"Ako psalam moli, molite i vi; ako psalam plače, plačite i vi; ako se psalam veseli, veselite se i vi; ako se psalam nada, nadajte se i vi; sve, što je tu opisano naše je ogledalo."** (Sv. Augustin). Doista, psalmi u sebi kriju blago koje treba umnom refleksijom u razmatranju iskopati i srcem u toploj molitvi prisvojiti. Oh, koliko se proučavanje psalama isplaćuje, osobito svećenicima, koji su obavezani na dnevnu molitvu Brevijara.

VJEROVANJE je kratko ali iscrpno ispovijedanje naše vjere. Riječi Vjerovanja su tako jednostavne a duboke; one bi na vjerski i moralni život vjernika morale vršiti jak i odlučan utjecaj; ali **zato treba Vjerovanje moliti** polagano, razgovijetno, **sa shvaćanjem i prihvaćanjem.**

LITURGIJSKE MOLITVE, osobito one u božanskom Oficiju, u sv. Misi, pa one koje se nalaze u Rimskom ritualu (obredniku), te molitve koje Crkva upotrebljava pri liturgiji iza objavljenih molitava zaslužuje naše najviše štovanje. U njima nalazimo srce vjere i morala. Nigdje nećemo naći molitve koje bi uz što dublji vjerski sadržaj u sebi združile toliko jakih pobuda za krepost, koliko baš u ovim sočnim i obrazloženim Crkvenim molitvama. Tu Crkva moli i naučava. Te su molitve sastavili sveti i učeni muževi, crkvena ih je tradicija posvetila i uvela u svoju liturgiju. **Tu Crkva moli za ono što vjeruje.** Te su molitve

kratke i sočne; treba proučavati njihov sadržaj i oblik, povezati ih sa njihovom liturgijskom svrhom. Tek onda ćemo u njima otkriti zdravu vjersku bit, pravo sjeme Božje riječi.

DRUGE MOLITVE. Osim objavljenih i strogo liturgijskih molitava postoje još i mnoge koje se nalaze po raznim molitvenicima ali nisu sve jednako vrijedne. Treba paziti da molitve budu bogoslovski ispravne i poučne, da budu iskre, koje rasvjetljuju razum i rasplamsuju volju, da budu izljev žive vjere, čvrstog pouzdanja i žarke prošnje, da budu kratke i oblikom dotjerane, da budu molitve koje nas Bogu približuju. Takvih molitava nema baš previše.

Ali teško je naći molitve koje bi svima pristajale, različite su duševne potrebe i sposobnosti pojedinca. Radi toga svakome je dozvoljeno da prema svojim potrebama, znanju i ukusu bira, dapače i da sam sastavi svoje molitve. Više puta sam Bog preko tih duša moli. Tako su molili i veliki Sveci a njihovi molitveni obrasci bili su vrlo osebujni i redovito vrlo kratki. Tako je sv. Franjo kroz cijele noći znao ponavljati samo: "Bog moj, i sve moje!", a sv. Terezija: "O Bože daj da trpim ili da umrem." I tako je prvi postao asiškim a druga karmelskim serafinom. Ali ipak treba pripaziti da neuki i priprosti ljudi ne bi prezreli već ustaljene i poprimljene molitve; **da u molitvi ne bi izrazili ili zaželjeli koješta što se sa duhom Crkve ili sa našim duhovnim potrebama ne slaže, da ne bi previše pogodovali osobnoj osjećajnosti, sentimentalnosti, koja je pravi otrov pobožnosti.**

MOLITVENICI su knjižice u kojima su skupljene razne

molitve. Ima ih svakakvih i dobrih i loših. Između dobrih birajte najbolje a kad ste ih jednom odabrali, ne mijenjajte ih tako lako. Neka oni postanu vaša duševna molitvena svojina. No, naći si dobar molitvenik nije laka stvar. Skoro je žalosno, kaže Meschler, da se moramo prihvatiti molitvenih knjižica kako bi nam nadahnule molitvu koju ćemo obratiti Bogu. No ako nije moguće drukčije, bolje je moliti iz njih nego uopće ne moliti. "Nemojte postaviti sve vaše pouzdanje u molitvenije", mudro opaža blaženi Julijan Eymard, "bez dvojbe oni su dobri, ali puno pomažu lijenosti. Molite sa vjerom, sa podložnošću Božjoj volji, sa klanjanjem Njegovom biću, Njegovoj veličini, ljepoti i dobroti; eto u tome nema varke. Ne posuđujte tuđa čuvstva koja vas neće raspaliti; već si pribavite dobrih i svetih misli koje prožmite vatrom osobnih čuvstva, vatrom koja će zapaliti vaše srce. I kad ne biste imali takvih misli, naći ćete više-manje u vašem srcu ukopan ugarak, koji će zapaliti vatru prema uvijek dragom Bogu. Bolje je tako a i lakše je, nego li isklesati vatru ljubavi iz koje molitvene knjige."

Kako da molimo?

MOLI SABRANO I POBOŽNO. Za vrijeme molitve usredotoči svoj razum, volju, pamet, maštu i svoje srce u Bogu, da uzmogneš čuti i slijediti glas Njegove milosti. Budi u molitvi koliko ti je moguće, svjestan svojih misli na Onoga kome se moliš a ne na ono za što Ga moliš. Nemoj za vrijeme molitve u svojem srcu podržavati neko raspoloženje koje se protivi samoj naravi molitve; nemoj biti čovjek dvojaka srca, tako da jedno otvaraš Bogu na

molitvu a drugo podržavaš za sebe i za svoje nakane. Za vrijeme molitve predaj svoju dušu Bogu u službu. To je unutarnja sabranost.

Ali predaj Bogu u službu i svoja vanjska osjetila: svoje oči, uši, ruke, prignuta koljena u opuštenom stavu držano tijelo, sve to puno pomaže da se duša sabere. Sabrana duša traži samoću; ona se zaklanja u zatišje hrama, u sjenu Svetohraništa, kako bi daleko od svjetske buke slušao glas Ljubimca svoje duše. **Molitva ljubi šutnju, tu najveću čuvaricu mira i sabranosti.**

Ali oborene oči, sklopljene ruke, čedno držanje tijela - sve bi to moglo biti farizejsko pretvaranje, ako ne bi bilo živ odraz unutarnje pobožnosti. **Zato vanjsku pobožnost treba povezati sa unutarnjom.** Za vrijeme molitve stavi se sav pod vodstvo milosti; u Bogu se sav usredotoči, u Njega uroni. Živo predstavi prisutnost Boga koji te osobito za vrijeme molitve milo gleda. **Nije to laka stvar, trebat će za to vremena.** Velika je varka misliti kako se po naravi rastresena duša može u kratko vrijeme sabrati na molitvu. Nemoguće je sabrano moliti osobama koje su zemaljskim brigama postojano rastresene i koje malo misle na molitvu. Niti svecima to nije uvijek polazilo za rukom a mi bi se htjeli sabrati u jednom trenutku. No, sa druge strane treba pripaziti da molitva ne bude preduga, da ne umara i iscrpljuje. Nastoj dakle živo oko molitve, ali opet blago i mirno, bez uzrujanosti i nasilja. Duševnim se moćima ne može despotski vladati.

MOLI ŽARKO. Tvoja molitva neka se užeže na vatri Božje ljubavi, Bog hoće živo srce a ne puste riječi koje

umiru na usnama. Molitva je čeznuće za nebeskim dobrima. Čim je to čeznuće jače, tim snažnije prodire do Božjega Srca. Bog bi mogao sam upaliti vatru u našim srcima ali mi to od Njega ne smijemo očekivati. Mi sami za vrijeme duhovnog čitanja i razmatranja moramo pripravljati gorivo, pomoću kojega će se u molitvi zapaliti vatra Božje ljubavi a to gorivo su naše svete misli, Božja nadahnuća i druga vjerska čuvstva. To je zaliha za molitvu. Za vrijeme same molitve mi ćemo sa Ilijom Boga zamoliti da to već prije pripravljeno gorivo, tu žrtvu našega srca On sam zapali. To će On i učiniti. **Bez razmatranja se ne može žarko moliti. Mislena i usmena molitva su povezane.**

MOLI PONIZNO! "Ponizna molitva", kaže Mudrac (Eccl. 35, 21.), "prodire nebesa". Mi smo siromašni prosjaci, nevoljni dužnici, grešnici, koji moramo pred Božjim veličanstvom pokleknuti i bijući se u prsa sa Carinikom govoriti: "Bože, milostiv budi meni grešniku!" (Luka 18, 13.).

"Kad moliš, svoj prvi pogled baci na svoju bijedu da se poniziš; drugi na Božje milosrđe da se ne poništiš; a treći na Božju dobrotu, da se ohrabriš. Evo krila kako bi se uzdignuo do Boga, koji se oholicama protivi a poniznima daje svoje milosti." (Jak.,4,16).

MOLIMO POUZDANO. Svoju molitvu osloni na moć i dobrotu Božju. Moli sa Gubavcem: "Gospodine, ako hoćeš, možeš me očistiti." (Mat. 8,2).vapi sa sestrom Lazarevom: "Gospodine, eto onaj koga ljubiš boluje." (Ivan,13,3). Bog je tvoj Stvoritelj, On je tvoj najbolji Otac

a ti si Njegovo najmilije dijete. On se za tebe skrbi osobito onda kada Ga zazivaš u pomoć u nevolji. "Blizu je Gospodin onima koji Ga uistinu zazivaju". (Ps. 144,18.). I zato "pristupajmo sa pouzdanjem prijestolju Njegove milosti da primimo milosrđe i nađemo milost kad nam ustreba pomoć." (Hebr.,4,16.).

MOLI USTRAJNO. "**Bogu nije mrsko ono *neprestano kucanje na njegovim vratima, pa bilo i kroz noć.*"** (Matej) Kao što trgovcu ne dosađuje zanovijetanje njegovih mušterija, tako ni Bogu ne dosađuju naše molitve. Tko misli da je Bog odbacio njegovu molitvu taj nema predodžbe o Božjoj dobroti. ***"Molitva nije nikada izgubljena, nego jedino, kad prestanemo moliti".*** Ustrajnost će u molitvi biti uvijek obilno nagrađena. Sveta Monika je šesnaest godina molila za obraćenje svoga sina. A ta mati je postigla mnogo više nego se usudila nadati; Augustin od raspuštenog mladića za kojega je majka molila da ga vidi vezana uzama prave ženidbe, dostigla je da je izabrao evanđeoske zavjete. Htjela je da joj sin postane kršćaninom a on je postao pastirom, biskupom i najvećem umnikom katoličke Crkve." (Lehen).

Ako Bog ne usliša naše molitve odmah, to je stoga da nas nauči žarče moliti i što više cijeniti isprošenu milost. On je Kananejku dva puta odbio; ali napokon svladan njezinom poniznošću, pouzdanjem i postojanošću udijeli joj milost ozdravljenja njezine kćeri. Što budemo ustrajnije molili više ćemo primiti. Velika je milost ustrajnost u molitvi jer je to vježba pouzdanja u Boga, vježba poniznosti i str-

pljivosti, vježba Božje ljubavi. Sve su to milosti sa kojima je skopčano spasenje naših duša. Radi toga moramo moliti ustrajno, uvijek i neprekidno.

MOLI NEPREKIDNO. Sam je Isus kazao "kako treba uvijek moliti i nikada ne klonuti". (Luka 18,1). Ako pomislimo da smo uvijek u vanjskoj i unutarnjoj prigodi grijeha, da se uvijek moramo boriti protiv tako jakih neprijatelja naših duša, pa da u toj borbi bez Božje pomoći možemo svaki tren podleći, onda nam je jasna Kristova zapovijed. Samo oružjem molitve možemo u borbi sve do kraja ustrajati i pobijediti.

No ipak, uvijek moliti ne znači uvijek moliti u vremenu, već uvijek moliti u pažnji, u budnosti, kako ne bi pali i izgubili vrijednost dobrih djela; uvijek moliti ne toliko usnama, koliko u revnosti, u dobroj nakani kako bi Bogu postali miliji; uvijek moliti u želji kako bi napredovali u krepostima. **Kršćanski život je život milosti, a zato je i život molitve. Dok kršćanin svoj život upravlja na Boga, on moli životom, a to je više nego moliti jezikom. Moliti dakle uvijek, ne toliko jezikom, koliko srcem i životom.**

I u drugom smislu možemo razumjeti ovu zapovijed. "Uvijek moli onaj koji poradi nemarnosti, zlovolje, lijenosti i malodušnosti ne propušta za određeno vrijeme propisanih molitava, kao što ne propušta u određeno vrijeme primati hranu." (Meschler). Uvijek moli onaj koji postojano vrši neki stalni broj duhovnih vježbi, kao jutarnju i večernju molitvu, Gospinu krunicu, kratko razmatran-

je ili barem kratko duhovno čitanje, dnevno ispitivanje savjesti i druge dnevne duhovne vježbe.

Uvijek moli onaj koji kršćanski živi. Molitva je najsavršenija i najpotpunija služba Božja. Moliti znači sav se Bogu posvetiti. Molite dakle pobožno, žarko, ponizno, pouzdano, ustrajno i u nekom smislu neprekidno. "Molite i dat će vam se; tražite i naći ćete; kucajte i otvorit će vam se." (Luka,11,9.). **Pobožno molite i postat ćete pobožni!**

RAZMATRAJ O VJERSKIM ISTINAMA

"Blago čovjeku koji razmatra o zakonu Njegovu dan i noć!" (Ps. 1,12). "Milost pobožnog razmatranja najviše pomaže dušu da napreduje u svakoj kreposti." (sv. Bernard).

Kako ćeš razmatrati?

Razmatranje ima tri dijela: pripravu, samo razmatranje i zaključak.

PRIPRAVA ZA RAZMATRANJE je daljnja i bližnja.

a) Daljnja priprava za naše razmatranje jest ozbiljno nastojanje da se poslovni život stavi u suglasje sa molitvom. Ako toga nema, onda razmatranje nema svoje svrhe niti svoga predmeta. Razmatranje daje uvid i popravlja naš duhovni život. **Osobe koje ozbiljno nastoje oko pobožnosti, oko kreposti, oko čistoće srca, te koje žive u što većoj sabranosti duha, one osjećaju duboku potrebu razmatranja; naprotiv, rastrešene i nemarne duše za razmatranje ne mare.**

b) Bližnja priprava obuhvaća pripravnu molitvu i dvije predvježbe. U pripravnoj molitvi koja je uvijek ista, stavlja se duša u Božju prisutnost i moli Duha Svetoga da joj rasvijetli razum i pojača volju kako bi mogao što bolje Božju volju upoznati i vršiti. U prvoj predvježbi duša u nekoj slici predoči događaj ili vjersku istinu o kojoj želi razmatrati i to u svrhu da pamet i maštu poveže za predmet samog razmatranja. Druga priprava već unaprijed po mogućnosti označi svrhu i plod samog razmatranja.

SAMO RAZMATRANJE ima tri dijela: vježbanje pameti, razuma i volje. Razum u razmatranju stiče što jasniju spoznaju neke vjerske istine, volja tu istinu kao dobru prihvaća, srce ju kao lijepu uzljubi, a tako je sav čovjek - srce, volja, razum - u čin privede.

a) Vježbe pameti. Pamet predočuje predmet ili građu razmatranja: mjesto gdje se stanoviti događaj zbio; osobu koja je naučavala neku nauku, njezine riječi, misli, čuvstva. U tu svrhu dobro se poslužiti zgodnom knjigom. Treba pripaziti kako građa razmatranja ne bi bila ni prerazvučena ni prekratka; u prvom slučaju utrošit će se previše vremena za čitanje, u drugom radi neshvaćanja same građe moguće je da duh nema ili ne zna čime se u razmatranju baviti.

Blaženi Julijan Eymard piše: "Neki bi htjeli obaviti razmatranje bez knjige i ima duša koje imaju takav duh, ali su rijetke. Uzmite knjigu, ali iz nje vadite, birajte i usvojite sadržaj prema vašim potrebama i vašoj milosti. Niti jedna knjiga ne sadržava baš ono što svakome treba jer su milosti različite. Niti jedna knjiga nije zauvijek i za svakoga.

Knjigu koju uvijek morate držati otvorenu jeste vi sami. S druge strane, ljudima dobre volje sve dobro služi. Čuvajte se da bi u knjigama tražili dogotovljeni posao; ljubimo srcem i milošću ono što Duh Sveti u nama obrađuje."

"Čitanje neka ne bude prebrzo, nego zrelo, marljivo i mirno sa sudjelovanjem ne samo razuma već i volje; ono, što razum shvati, neka i volja prihvati i srce uzljubi." (Sv. Ivan d' Alkantara).

b) Razum. Bogom za vrijeme razmatranja **prosvijetljeni razum,** prodire u samo otajstvo vjerske istine, on shvaća njezinu praktičnu vrijednost za život duše. Razum je za vrijeme mislene molitve pojačano svijetlo Božje u nama. To svijetlo raspršuje magle što ih strasti podižu na obzorju duše. To svijetlo isljeđuje i otkriva tajne poroke srca, što ih samoljublje sakriva u mnogobrojnim njegovim naborima. Niska zavist, neutaživa pohotnost, sitna ambicija, luda škrtost, kapriciozna osjetljivost i toliko drugih poroka - truju naš duševni organizam. **Mi smo na duši kronični bolesnici, a da to ne vidimo.** Te bacile smrti otkriva u nama pojačano svijetlo Božje, koje dobivamo u razmatranju. Razmatranje ih vatrom Božje ljubavi uništava. **Razmatranje vrši dijagnozu bolesti naše duše, a radikalnu operaciju obavit će volja.**

c) Volja, odnosno čuvstva, koja o volji ovise, nastojat će od razuma **spoznatu istinu uzljubiti kao dobru** i zamrziti kao zlu. Prvo je krepost, drugo je grijeh. Kad razum neko djelo označi nedopustivim, kad ga prikaže u svojim pravim bojama, volja će ga lakše otkloniti. U suprotnom, ako razum neko djelo svojim sjajem pozlati, volja će ga lakše

prihvatiti i srce uzljubiti. To je psihološki zakon koji vrijedi i u životu duha. Razum treba kako bi volji pružio hrane, a ta hrana jesu od razuma spoznate, praktički razvedene, logički povezane, ascetički dokazane, bogoslovski utvrđene vjerske istine koje sve smjeraju jednoj točki, jednom plamenu, jednom žarištu, a to je Božja ljubav koja se u srcu zapali. To su vjerska čuvstva, oduševljenje za pokoru, za poniznost i druge kreposti, koje se sve konačno stječu u jednu Božju ljubav.

Što su čuvstva u razmatranju jednostavnija, tim su bolja. Neka srce tada govori svojim jezikom, neka plamti svojim žarom, neka ljubi toplo i snažno. Ljubav je početak djela. Djelovanje razuma, pameti i volje ima u razmatranju za posljedicu jednu određenu praktičnu i duhovnom životu primjerenu odluku.

d) Odluka treba biti **praktična, pojedinačna**; ona gleda ne toliko općenite nego pojedinačne slučajeve, mora biti utvrđena razlozima vjere i razuma. Odluka predviđa okolnosti, gdje i kako se u krepostima vježbati, kako da se pogibeljima ugnemo ili ih barem obiđemo. **Odluka je osnova za stjecanje kreposti.** Mora biti jasna, precizna, kratka, detaljna i izvediva!

ZAKLJUČAK. Razmatranje se redovito zaključuje pobožnim razgovorom sa Bogom (kolokvijem). U kolokviju se duša nekako familijarnije razgovara sa Bogom o svojim potrebama, uvjeravajući Ga o svojoj ljubavi i moleći Ga za blagoslov. Kolokvij je **govor srca** te se on obavlja kako srce traži. Upravlja se Bogu po Blaženoj Djevici Mariji ili svecima, uvijek prema predme-

tu razmatranja. Sa kolokvijem povezana je i zaključna molitva. Redovito se završava sa molitvom Očenaš.

DRUGI NAČINI RAZMATRANJA. Ovdje smo izložili tzv. **metodično razmatranje**; djelovanje pameti, razuma, volje pogledom na neku vjersku istinu, koja se primjenjuje životu. No način spoznavanja i primjenjivanja te istine na život (prema duševnoj sposobnosti, milosti i potrebama pojedinca) može biti različit. Zato ovdje navodimo i neke druge, jednostavnije načine razmatranja.

a) Općenito za svakoga. Kad se nešto čulo ili pročitalo, treba pitati samoga sebe; Prihvaćam li ja ovo? Zašto? Što iz toga slijedi za moj život? Kako sam u tom pogledu do sada postupao i kako ću u buduće?

b) Nepovezano sa ispitivanjem. Čita se točka po točka npr. iz knjige "Nasljeđuj Krista"; opetuju se pitanja kao gore i stvaraju se nepovezane razne odluke. Zaustavlja se kod one točke koja nas najviše poučava, a onda se mirno prelazi dalje. Ovaj način razmatranja je vrlo lak, a može biti vrlo koristan.

c) Duhovno čitanje, koje se lako može **spojiti sa razmatranjem.** Izabere se koja dobra i sadržajem sočna knjiga. Čita se polagano sa stankama. Kroz to vrijeme pobuđuju se čuvstva i stvaraju odluke. Ova metoda se preporuča onima koji se radi teških briga, radi slaboće uma, radi privremene duhovne suhoće i radi prirodne rastresenosti ne mogu priviknuti na metodično razmatranje. **To je za mnoge duše u stanovitim prilikama jedini mogući način razmatranja.**

d) Pomoću osjetila i mašte obavlja se razmatranje npr o

čistilišnim i paklenim mukama, kad si maštom predočimo vapaje onih trpnika, kao da čujemo njihovo stradanje i osjećamo njihove boli. I muku Spasiteljevu možemo živo predočiti pomoću osjetila. Sve to djeluje na duh. Duša se puni svetim slikama i osvaja za dobro. S time je vezana:

e) Kontemplacija (zrenje). U duhu se, kao da su prisutne, **motre** neke stvari, **gledaju** se neke osobe, **čuju** se riječi, **slijede** djela, **bude** se želje. Tu se ne **razmatra već promatra.** Divi se, ljubi se, oduševljava se, zanosi se. Ovo još nije tkz mistična kontemplacija, gdje se duša tako povezuje sa predmetom razmatranja, da lako izgubi svijest i zanese se izvan sebe. Neke stvari se mogu samo promatrati, glavno je da se od toga crpi duševna korist.

Svatko, koliko mu je to moguće neka se privikne na metodično razmatranje (redovnici, svećenici); ali ako ovo ne uspijeva može se i sa velikom duhovnom koristi obaviti razmatranje kako se najbolje zna i može. **Razmatranje je sredstvo, a ne svrha savršenstva.** Poradi neke metode ne valja propustiti razmatranje.

O čemu ćeš razmatrati?

DA POSTANEŠ PONIZAN, RAZMATRAJ O SVOJOJ DUŠEVNOJ BIJEDI. Poniznosti nema bez poznavanja samoga **sebe**, a spoznat ćemo se najbolje u razmatranju. Tada nas Bog pogledom na našu bijedu najviše rasvjetljuje, mi ju tada rekao bih napipavamo. Slabi smo u redu naravi i redu milosti, neukroćene strasti, grešne navike, varavi svijet, zamamljivi zmijin poziv da okusimo od zabranjena voća omamljuju tako da se vrlo opasno primičemo ponoru

u koji bismo i upali, da nas ne pridrži jaka Božja ruka. Ali Bog će pomoći poniznomu, a ohologa će prepustiti svojoj sudbini. Da ozdraviš od opojne oholosti i umišljenosti, stavi u razmatranju svoju savjest pred kombinirano svjetlo Božje i svjetlo svog razuma, te ćeš u tom svijetlu upoznati da je sve dobro što je u tebi dar Božji, te se sa svetim Pavlom nećeš drugim dičiti, nego sa "svojim slaboćama".

KAKO BI SE PROČISTIO OD GRIJEHA, RAZMATRAJ O SMRTI, O SUDU, O PAKLU, O RAJU. Spomeni se svojih **posljednjih stvari i nikad nećeš sagriješiti;** - opominje te Duh Sveti. Da postaneš mudar te da u propadljivim stvarima ovoga svijeta ne tražiš svoju sreću razmatraj o smrti. Da u Božjem svijetlu upoznaš i pročistiš svoju savjest, razmatraj o Božjem Sudu. Da upoznaš svu grdobu i veličinu svojih grijeha razmatraj o Paklu u koji je dobri i pravedni Bog strovalio neizmjerni broj anđela. Da u borbi ne malaksaš razmatraj o Raju, gdje ćeš uživati vječnu nagradu svoje borbe i pobjede. Dakle, kad znadeš da iza smrti, koja možda nije daleko, slijedi pravedni Božji sud, a iza ovoga sretna vječnost u Raju ili nesretna vječnost u Paklu i ako ti ova misao bude često na pameti, neće ti biti teško stupati putem i najteže pokore samo da konačno izbjegneš vječnoj propasti.

DA DUŠU NARESIŠ KREPOSTIMA, RAZMATRAJ O ŽIVOTU I NAUCI ISUSA KRISTA. Najpouzdaniji je vođa na putu kreposti naš božanski Spasitelj. On je za sebe mogao reći: **"Ja sam put, istina i život."** On je otvorena knjiga božanske mudrosti. U mislenoj molitvi moramo produbiti ovo troje:

a) Krist je izvor vrhunaravnog života milosti. U krštenju smo postali djeca Božja i baštinici Neba. Preporođeni u novoga čovjeka, usvajajući i u svojem životu primjenjujući nauku Kristovu mi postajemo Kristu sve sličniji. U razmatranju se hranimo **riječima života vječnoga,** kao što se u Pričesti hranimo **pravim** Kruhom života. U razmatranju u toj **molitvi razuma, volje, srca, upoznat ćemo svu vrijednost kršćanskoga života, vrijednost molitve i pokore, vrijednost svetih sakramenata, i mi ćemo to povezati sa svojim izvorom, sa Kristom.** Ali ne samo da ćemo upoznati vrijednost gornjih čina, već ćemo ih uzljubiti i vršiti. Postat ćemo svetiji.

b) Krist je apsolutni uzor svih kreposti. On je **svijetlo svijeta.** On je za sve ljude uvijek **otvorena knjiga Božje mudrosti.** "Zato se mi za Njega i u Njemu i po Njemu moramo obasjati i rasvijetliti. Nema ništa što bi bolje očistilo naš razum od neznanja a našu volju od nevrijednih požuda, koliko mislena molitva." (Sales). U Kristovu životu naći ćemo sve što nam treba, i sjajni uzor svih kreposti i djelotvornu moć da iste u život provedemo. I nema ništa korisnijega nego pohađati tu školu božanskoga Spasitelja, sjesti sa Marijom sestrom Lazarovom, do Njegovih nogu, slušati Njegove riječi, pratiti djela i osjećati koliko je moguće osjećaje Njegova Srca. **Ako budemo Marije u molitvi, onda ćemo biti i Marte u poslovanju, ali red ne smijemo preskočiti.** Najprije slušajmo Gospodina u molitvi, onda ćemo i za Njega raditi. Ne zaboravimo nikada riječi sv. Franje Saleškoga: "Spasiteljev život i smrt je najzgodnije, najslađe, najmilije

i najkorisnije gradivo za naše svakidašnje razmatranje." (Sales).

c) U životu Isusovu za duše koje žele napredovati u Njegovoj ljubavi, kao najmiliji i najkorisniji predmet razmatranja preporuča se **muka i smrt Isusova.** Sv. Franjo Saleški kaže, da je gora Kalvarija - gora ljubinnica. "Na ovoj se gori diže znak Božje ljubavi. Na pogled Boga koji umire iz ljubavi prema nama, nemoguće je da ga mi vruće ne uzljubimo. Iz Rana Raspetoga izlaze takve strelice ljubavi, da ranjavaju i okrvavljuju i kamena srca. Sretan onaj koji prolazi svoj život na Kalvariji. Blažena goro, o ljubazna goro, o mila goro, tko da te ostavi? Goro, koja sipaš vatru i zapaljuješ duše koje na tebi postojano borave."

Možemo dakako razmatrati i o krepostima raznih svetaca, koji nisu drugo nego odrazi svetosti Kristove. Sveci su bili ljudi te su možda življe nego mi osjećali poteškoće iskvarene ljudske naravi; zato su nam na putu kreposti **najbliži uzori.** Oni su se borili na istom razbojištu kao i mi, pa će njihove borbe i pobjede za nas biti vrlo poučne.

DA SE S BOGOM PO LJUBAVI SJEDINIŠ, RAZMATRAJ O BOŽJIM SVOJSTVIMA. Promatraj Božju **neizmjernost,** da joj se diviš; promatraj Njegovu **vječnost,** da se odcijepiš od svega što je stvoreno; promatraj Njegovu **moć** da joj se potpuno prepustiš, jer je ona u službi dobrote; promatraj Njegovu **pravednost,** Njegovu **svetost,** da te nauči mrziti grijeh, a činiti dobro; napokon promatraj Njegovo **milosrđe, ljubav i dobrotu,** da se u Nj i ti zaljubiš. Što Boga bolje upoznaš više ćeš Ga ljubiti. A

upoznat ćeš Ga najbolje u misaonoj molitvi. U molitvi se s jedne strane Bog otkriva duši i duša otkriva u Bogu novih savršenosti. To je za dušu put Božje ljubavi. **Upoznati Boga znači Boga ljubiti** a to se redovito vrši u misaonoj molitvi.

Što je uzvišeniji predmet razmatranja, tim se i samo razmatranje sve više diže i pojednostavljuje se. Ono malo prelazi u tzv. molitvu čuvstva u kojoj prevladavaju pobožna ganuća volje. Tu više nego duh (razum) govori živim željama srce koje želi, da se samo Bog proslavljuje. I tako duša za diskurzivnog promatranja malo pomalo prelazi u kontemplativno promatranje.

Uvijek otvorena knjiga našega razmatranja jest Isus Krist, apsolutni uzor svih kreposti i izvor svih milosti. Bez Krista u nama nema života. Drugi predmet našega razmatranja smo mi slabi ljudi, koji nastojimo, da se tom božanskom Uzoru upriličimo. Razmatranjem naše duševne bijede mi ćemo sebe sve više upoznati, razmatranjem smrti, Suda, Pakla i Raja mi ćemo se sve više pročistiti od grijeha, razmatranjem života Isusa Krista u Božjoj ljubavi ćemo sve više napredovati. **Odatle je jasno da se bez razmatranja ne može biti pobožan.**

Korist razmatranja

RAZMATRANJE JE BOŽANSKO SVIJETLO ZA RAZUM. Pravi kršćanin se u svojem radu vodi načelima svoje vjere. Ta načela treba upoznati, ne samo teorijski, već ih treba i praktično izvoditi. **Teoriju spojiti sa praksom.** Prvi korak na tom putu činimo u razmatranju. Tada

Božja načela, zapovijedi, usvajamo razumom, koji je Bogom u milosti prosvijetljen, prihvaćamo ih voljom, koja je milošću pojačana, prihvaćamo ih srcem, koje je na svijetlu božanske istine u razmatranju raspaljeno. Razmatranje osvaja cijeloga čovjeka - razum, volju, pamet, srce - za Boga. **Prosvijetljene duše jesu duše koje razmatraju.** Te duše najviše rade za slavu Božju.

Svetac naših dana bl. Julijan Eymard piše: "Duhovni uzgoj razuma obavlja samo Bog nadahnućima koja nam šalje. Tko od Boga u molitvi nije primio pouku, imat će samo pogrešni vrhunaravni odgoj. Nemojte imati velikoga povjerenja u čovjeka koji nije vičan razmatranju. Ljudi i knjige mogu vas naučiti metodu razmatranja, oni vas uvode u svetište, ali tu se mora pristupiti Bogu, kako bi nam dušu ispunio svijetlom te je uzgojio. **Tako se stvaraju ozbiljni ljudi.** Sve se temelji na spoznaji a taj temelj je razmatranje. **Ako je pobožnost slaba, to je stoga jer se ne uči, ne razmatra, jer se ne udubljuje, te se tako pada u pobožnost iz običaja.** U takvoj pobožnosti se volja i srce nekako priviknu, gonjeni silom običaja; ali onamo unutar nema solidnosti, ni dubine, ni velikodušnosti; manjka pripomoć razuma, koji bi uvijek pružao nove motive, uvijek nam jasno prikazivao što smo Bogu dužni. Svjetlost razuma odražava se na volju, te ova crpi odatle novih, za sebe nužnih sila".

"Tko ne razmatra vječne istine, ne može kršćanski živjeti bez naročitog čuda. On je bez svjetlosti i tumara po tmini. **Vjerske istine opažaju se samo duševnim očima.**" Tako kaže oštroumni Gerson. Svjetlo Božje u razmatranju

pokazuje vrijednost Božjih zapovijedi, razjašnjava težinu obveze. "Bez razmatranja - kaže sv. Alfonso, nema unutarnjeg života, čovjek će slabo ili nikako razumjeti Božje zapovijedi. Bez razmatranja gubi se vrijeme, gube se zasluge; nastaje slaboća u duši i zle navike koje se ne mogu složiti sa svetošću; čovjek ustraje u pogreškama, postaje mlitav u gorljivosti i poslušnosti; uopće nezadovoljan, bez utjehe i unutarnje milosti."

"U razmatranju - nastavlja sv. Terezija, Bog nam otkriva naše nesavršenosti." **"Tko ne razmatra** - primjećuje sv. Bernard, **ne boji se sebe, jer sebe ne poznaje."** Samo u razmatranju, kad se strasti časkom umire, čuje se glas savjesti, glas razuma, glas Božji.

Odatle izvodimo moralnu dužnost za svakoga kršćanina, da razmatra o Božjem zakonu ako ga želi vršiti kao što je dužan.

RAZMATRANJE JE BOŽANSKI ŽAR ZA VOLJU. Volja je slijepa moć, njezin je vodič razum. Razum treba volji ukazivati na staze na putu kreposti. Volja može ići samo u svijetlu razuma. Razum je svijetlo, koje svijetli i žari. Što jasnije razum volji osvjetljava putove, tim će volja hrabrije koračati. Što je svjetlija istina, tim je jača i naša ljubav. **Trajno oduševljeni ljudi za dobru stvar - jesu ljudi razmatranja.** Oh, kako duboko shvaća razum kad ga u razmatranju vodi svjetlo Božje; kako žarko ljubi srce kad se ono zapali na svijetlu Božje istine! **Tu su ujedinjene tvrda vjera i žarka ljubav.** U razmatranju se srce najbolje raspoloži da u sebe primi sjeme Božje riječi, i to sjeme ovlaženo pokorničkim suzama, otopljeno vatrom

ljubavi brzo će donijeti stostruki plod Božje ljubavi. Da, "razmatranje je blago ognjište, gdje se čuva i potpiruje vatra Božje ljubavi. Tko razmatra, doći će prije ili kasnije do te ljubavi, bez razmatranja nikada." (Sv. Alfonso).

Razmatranje zapali u nama sve luči naravne i svrhunaravne spoznaje, a u toj se luči ljepota kreposti, potreba žrtve, čar Božje ljubavi, napose ističu. Oh, kako su žarko, kako su zanosno ljubili sveci. Oni su u razmatranju spoznali svu ljepotu ljubljenog predmeta. Sv. Franjo Asiški, sv. Marija Pacis, sv. Katarina Bolonjska - svim se pravom nazivaju serafinima Božje ljubavi a takvi su postali promatranjem neizmjerne dobrote i ljepote Božje. Ljudska srca raspaljena na žaru Božje ljubavi ne poznaju granica, kao što ni Božja ljubav ne pozna granica. Mnogi sveci nisu mogli podnositi unutarnjeg žara Božje ljubavi, te su neki i fizički izgarali od vatre ljubavi. Piše sv. Bonaventura: "Oh, sretnog li razmatranja koje se u unutrašnjosti žari, na vanjštini se sjaji, spram neba nas diže. **Ljubavlju se žari, molitvom se sjaji, ljubavlju se diže!"**

RAZMATRANJE JE MOĆNO SREDSTVO PROTIV NASRTAJA STRASTI. Neodoljivi čar vrše osjetilni užici na čovjeka. Napose putene naslade. Treba ih staviti pod uzdu razuma i milosti, za to treba velike budnosti, postojanog mrtvenja, straha Božjega i posebne Božje pomoći. Duša koja razmatra lakše će odbiti navale neprijatelja, ona bolje pozna njegovo oružje i njegove zasjede, lakše se izmiče grešnoj prigodi, kroti tjelesnu požudu te ozbiljno nastoji napredovati u Božjoj ljubavi koja grešnim užicima oduzima zavodljivu silu zla. "Ako razmatram - kaže

Chautard, zaštićujem se oklopom da me neprijateljske strelice ne mogu raniti." A sv. Franjo Saleški piše: "**Razmatranje nam diže pamet nebeskoj jasnoći i svjetlosti, a volju grije žarom nebeske ljubavi.** I zato nema ništa što bi bolje očistilo naš razum od neznanja, a našu volju od požuda, kao molitva." I doista, onaj koji razmatra postavio je na vrata svojega srca najvjernijega stražara; on moli i bdije i zato ne upada u napast. Sv. Marija Egipćanka, sv. Margarita Kortonska, (uzor pokornice molitvom) svladale su najteže i najupornije napasti. Zato "bdijte i molite, da ne upadnete u napast", opominje nas naš Spasitelj.

RAZMATRANJE JE PRAVO MJERILO POBOŽNOSTI. Tko ne razmatra, taj se grijeha ne čuva, taj u kreposti ne napreduje. Njemu manjka sama **duša pobožnosti,** on ne posjeduje **ni sebe ni Boga.** On nije svjestan ni svoje svrhe ni svoga poziva. On sam u duši gasi Božje svjetlo, koje je jedino sposobno voditi ga stazama Božjim. On sa sebe odmiče stepenice koje ga dižu Bogu.

Kreposti bez razmatranja nemaju svoga oslonca. Pa ni sama sveta Pričest. Za nju piše učeni i pobožni Schneider: "Sveta Pričest je vanjski čin koji može goditi sebičnosti i zadovoljiti taštinu, a razmatranje je obraćanje između Boga i duše koji se po ničemu ne vidi izvana. Sveta Pričest pretpostavlja krepost. Čovjek se može pričestiti a da osudu sebi jede i pije. Dnevno razmatranje dokazuje da je duša već kreposna. Ima duša koje se svaki dan pričešćuju, ima ih koji daju milostinju, koji se trape, a u stanju su smrtnoga grijeha. Ali nikada nećete naći kršćanina koji svaki dan

obavlja svoje razmatranje, a da bi bio u smrtnome grijehu."

Oh da, kako nam je u ovo doba naturalizma i racionalizma potrebno razmatranje, da se napunimo Božjim svjetlom, Božjim duhom. Kako nam je u otrovnoj atmosferi grešnih užitaka potreban nebeski miomiris što ga na žrtvu, na odricanje, na čistoću, na kršćansku krepost posiplje naš razum u razmatranju Bogom prosvijetljen. Oh, koliko nam je svima potreban duh pokore i samozataje! Ali baš zato trebamo sa našim Gospodinom ući u Getsemanski vrt i duže se moliti. Tu ćemo u misaonoj molitvi udahnuti duha pokore, duha požrtvovne ljubavi, duha koji ne uzmiče ni pred smrti. Bog će nam za vrijeme gorljive molitve poslati svoga anđela da nas krijepi. Samo treba sa Spasiteljem ustrajati u borbi, makar se i krvlju znojili. Onda će i naše srce reći: "Oče, budi volja tvoja!"

Razmatraj o svojoj vječnoj sudbini, pa nećeš biti ravnodušan prema njoj. Razmatraj o kršćanskoj kreposti, pa će ti ona postati mila i laka. Razmatraj o Presvetoj Djevici Mariji, ona će te dovesti do svoga sina Isusa Krista. Razmatraj o Kristu, našem Gospodinu, pa ćeš Ga uzljubiti i slijediti. On će postati tvoj uzor i pomoćnik, tvoj put, istina i život; tvoja ljubav, tvoj blagi sudac na smrti i tvoja vječna nagrada u Raju.

ČITAJ POBOŽNE KNJIGE

Duhovno čitanje u tijesnoj je vezi sa razmatranjem. Tko se ne može priviknuti na metodično razmatranje, neka svaki dan duhovno čita.

SVRHA DUHOVNOG ČITANJA je dvojaka:

a) **ono u duši podržava duh sabranosti i molitve**

b) **ono podučava vjernike u znanju duhovnog života.**

a) Duhovno čitanje u prvom redu ide za tim da u srcu pobudi i podržava neki topli osjećaj za dobro; neku osjetnu milinu za djela pokore; neku nježnost u pobožnosti. U duhovnom čitanju, više nego razum mora se jačati volja čuvstvima žive vjere, čvrstog pouzdanja i žarke ljubavi. Živi primjeri iz života Kristova i Njegovih Svetaca, njihove nauke i kreposti - jaka su pobuda za dušu da slijedi i vrši koliko su oni činili i naučavali.

b) Druga svrha duhovnog čitanja je upoznati vjernike sa znanošću duhovnoga života. Mi trebamo asketički izobraženih i duhovno prosvijetljenih katolika. U današnje doba trebamo u znanosti kršćanske asketike. "Moramo doći do svjedočenja, da se askeza (vježba u kreposti) temelji na znanstvenom sistemu, koji svoja načela i pravila sa logičnom dosljednošću izvodi iz filozofskih i teoloških pretpostavka; moramo se osvjedočiti, da je asketika najljepši, najviši i najsavršeniji cvijet koji je iznikao iz filozofije i bogoslovlja, cvijet koji nam rađa duhovnim plodovima prave pobožnosti i svetosti. Moramo se osvjedočiti da je praktična kršćanska askeza prava filozofija života, vrhunac života na duhovnoj podlozi najuzvišenijih istina, nama otkrivenih po najvećim duhovnim velikanima čovječanstva, a naravno po luči svjetlu, koja nam je prosvijetlila iz nebeskih visina (tu je svaki superlativ na mjestu) da ćemo poslije toga častiti pobožnost, zagrliti je, uzljubiti i veselo ulijevati u srca

svih, koji su po Božjoj volji nama povjereni." (Dr. Sdešar, u Svećeničkoj Zajednici, Krk, g. 1911.).

KAKO ĆEŠ ČITATI DUHOVNE KNJIGE?

a) Čitaj tako da iz knjige pokupiš zdravo sjeme Božjih riječi a to su lijepe misli i jake pobude za krepost. To sjeme priberi u duboko ga posij u svoje srce. Jednom ćeš posijano požeti.

b) Ne čitaj previše odjednom. To može umoriti duh i napuniti ga idejama koje se ne mogu srediti i duševno probaviti. Čitaj toliko, da pročitano možeš razumjeti i u životu primijeniti. **Pročitano nastoj prisvojiti razumom, voljom, srcem i životom.**

c) Čitaj polagano i sa stankama. Kiša koja polagano pada, zemlju natapa i napaja a koja naglo pada, razlijeva se i gubi. I naša duša je poput zemlje u nju može samo kap po kap Božje mudrosti probiti, a za to treba vremena. Zato, kad u čitanju nađeš koju sadržajem bogatu i za svoju dušu korisnu poduku, pogledaj je sa svake strane, promotri, kako bi je mogao primijeniti u svome životu, pa se onda njome mirno napajaj, dok te cijelog ne osvoji.

d) Čitaj pobožno da saznaš Božju volju. U čitanju traži Boga a u molitvi koja slijedi iza toga uvijek ćeš Ga naći. Budi poput ptice, koja čim gutne kap vode, odmah podiže glavu prema nebu. I ti kad nađeš koju zgodnu misao, uzdigni svoje srce k Bogu moleći Ga da ti onu misao koja od Njega potječe, usadi duboko u srce. Zato čitaj moleći. Govori sa Davidom: "Slušat ću što u meni govori Gospodin." (Ps. 84,9.).

e) Pročitano provodi u životu, jer "**nisu slušaoci zakona**

pravedni pred Bogom, nego će se izvršitelji opravdati." (Rimlj. II, 13.). Ti budi od onih **"koji dobrim i najboljim srcem čuvši riječ podržavaju i plod donose u ustrpljivosti".** (Luk. 8, 15.).

f) Pročitano zapamti ili bolje čitaj sa perom u ruci skupljajući dragocjeno biserje što ga Božjim nadahnućem i osobnim duhom ovdje nađeš. **Ne piši sve, već ono što se duboko usjeklo u tvoje srce, osobito, ako su to kazali sveti i prosvijetljeni muževi.** Tako sakupljeno blago može ti u životu biti od neizmjerne pomoći, dragocjeni lijek u teškim i nenadanim duševnim bolestima. Taj med, koji sakupljaš po cvijeću asketske književnosti zasladit će ti život.

KOJE ĆEŠ KNJIGE ČITATI?

a) **Čitaj Sveto Pismo. Ono sadržava nadahnutu Božju riječ.** U njemu je pohranjeno suho zlato Božje mudrosti. Prekopaj u dubinu i širinu taj rudnik i uvijek ćeš naći nove žile, nove naslage dragocjene kovine. Sveto Pismo u svojoj punini i čistoći sadržava sve što lijepo i korisno imaju druge knjige. Tu se zameću sami izvori božanske mudrosti. To je knjiga, kako lijepo kaže sv. Augustin, koju ti sam Bog iz nebeske domovine piše i u kojoj te o njoj poučava.

Započni sa Evanđeljem. Nigdje nećeš bolje upoznati Kristov duh, koliko u njemu. **Ništa te ne može bolje naučiti pravoj i solidnoj pobožnosti kao riječi i primjeri Kristovi.**

Iza Evanđelja uzmi **Djela apostolska**, zatim **poslanice** sv. Jakova, sv. Petra, sv. Ivana, a tek onda sv. Pavla. Svi oni, kao što su za života bili neposredni svjedoci života i nauke

Kristove i sada su - napose sv. Pavao - njezini najautentičniji tumačitelji. Sada možeš preći i na **Stari Zavjet,** počevši od povijesnih i poučnih do proročkih knjiga. Preporuča se i kratki **tumač** Svetoga Pisma, ali koji svojom funkcijom širi srce, a ne sapinje duh. **U svetim knjigama ne traži se toliko učenost i znanje, koliko duševna slast i korist.**

b) Čitaj knjige svetih otaca i drugih nabožnih kršćanskih pisaca, posebno knjige Svetaca. Pobožni Faber je svima preporučivao da čitaju knjige koje počinju sa "S", tj. knjige Svetaca, koje u sebi ujedinjuju osobno iskustvo i Božje nadahnuće. Takvi su bili učeni Sveci, ti najbolji poznavaoci putova, kojim Bog vodi duše u Nebo. Oni pišu uvjerljivo, razgovijetno i lijepo. Preporučaju se djela **sv. Franje Saleškoga, sv. Tereze, sv. Alfonsa i drugih.** "Često - opaža Faber - pokoji bojažljivi duh čitanjem kojeg suhog, tvrdog, teoretskog pisca, nekako se umori te ostane izvan brazde. Drugačije je to kod pisaca Svetaca. O **sv. F. Neriju** se čita da je duše kočijom vodio u Raj. Sveci su doista običniji, diskretniji, popustljiviji, oni se više obaziru na ljudsku ćud, na karakter, na razne okolnosti pa i na ljudske slaboće." **To su ljudi iskustva.**

Odbaci od sebe štivo koje te rastresa, a još više odbaci štivo koje te truje. **Čitaj svete knjige.**

ISPITUJ SVOJU SAVJEST

KRŠĆANSKA SAVJEST RASPRŠUJE TMINE koje opako srce i neukroćene strasti dižu na obzorju duše tvoje.

Ispred tebe zijeva ponor a ti ga više puta ne vidiš. Samoljublje, zle navike te mogu dovesti do toga da opravdaš i sama zlodjela. Logika puti i logika grijeha može sasvim ušutkati tvoju savjest.

Da izmakneš duševnoj tmini, nastoj podržavati svjetlo u svojoj duši. To svjetlo je u sredinu tvoje duše postavio sam Bog kako bi ti za vrijeme bure i oluje, za vrijeme tamne noći pokazivalo ulaz u luku spasenja. Ne gasi to svijetlo burom bijesnih strasti, jer kad se ugasi, tko će ga ponovno upaliti? Uvijek neka u tvome duhu gori taj plamen Božjega svjetla i ljubavi, a osobito onda kada bi mogao skrenuti sa pravoga puta. Neka te savjest slobodno grize kad bi skrenuo sa tog puta. A da savjest može taj posao obaviti, ti je primjeni u svojem životu.

Dnevno ispituj svoju savjest

MI SMO U DUHOVNOM POGLEDU PRILIČNO SLIJEPI, na putu pobožnosti možemo lako zalutati. Potreban nam je vodič. **Taj je vodič u nama - dobro odgojena kršćanska savjest, a izvan nas tu ulogu vrši pouzdani duhovni vođa.** Savjest je svjetlo Božje u nama. Savjest je neposredna vjesnica u nama. Ona nam kaže koji ljudski čini su dobri a koji zli, koji su dozvoljeni a koji nisu. Savjest je sjeme istine koje je u naša srca posijao Bog. Savjest je dragocjeni dragulj što ga treba pomno izbrusiti. Savjest treba uzgojiti a to znači upoznati i duhom si prisvojiti vrhovna načela kršćanskoga života i postojano ih primjenjivati u pojedinim prilikama života. To se postiže dnevnim ispitivanjem savjesti.

A i tvoje srce je više puta zagonetno, više puta ne znaš za kakve se tajne niti povezalo. No srce je iskreno. Samo pusti da se malo smiri, pa ga pitaj zašto je podvojeno, ono će ti odgovoriti svojim jezikom. Saslušaj ga mirno i ljubazno. Čini to za vrijeme ispitivanja savjesti.

Ispitivanje savjesti otkrit će u tvojoj duši tolike tajne niti oholosti, ambicije, zavisti, putenosti... rastrgni to pletivo samoljublja, upoznaj trajnu bolest svoje duše. **Razmatranje i ispitivanje savjesti su uspješni lijekovi za ozdravljenje.**

KRŠĆANSKA SAVJEST RAZOTKRIVA POGIBELJI IZVAN NAS. Grčki filozof Diogenes za bijelog dana je sa upaljenom svijećom u rukama tražio pravoga i poštenoga čovjeka. I nije ga našao. Mi nećemo tako, ne smijemo se cinički zgražavati nad tuđim slaboćama niti osuđivati nečije poroke. Ali se ipak moramo zaštititi od pogibelji a to činimo tako da uvijek u srcu nosimo zapaljenu zublju kršćanske savjesti, to sjajno svjetlo vjere i razuma, taj kriterij Božje istine, to najmudrije pravilo života. I tom svjetiljkom ćemo se poslužiti da izvan nas razotkrijemo pogibeljne ponore za dušu, izbjegnemo grijeh, koji u svijetu nastupa otvorene glave, da izmaknemo sablazni, koja je dobila pravo javnosti da razotkrijemo zamke postavljene kreposti, da raskrinkamo zavodljive čari osjetnosti. To sve može učiniti prosvijetljena kršćanska savjest. Zato nastoj da ti savjest uvijek bude budna, osjetljiva, svjetla, odlučna; da kudi zlo a hvali dobro, ma stajalo te to teškog duševnog napora. To je borba za obranu duše, za obranu značaja. Nikada kompromis sa bludnjom, sa grijehom, sa opakim

svijetom. Dok se borimo,mi pobjeđujemo, a moramo se boriti cijeli život. Zato organizirajmo sve svoje duševne sile: razum, volju i čuvstva i oplodimo ih u molitvi Božjom milošću, uzgojimo kršćansku savjest kao obranu protiv napada opakog svijeta. Činimo to za vrijeme ispitivanja savjesti.

ISPITIVANJE SAVJESTI RUKOVODI DJELO NAŠEGA SPASENJA. Sve naše duševne sile, sve duševne vježbe podložne su kontroli i vodstvu ispitivanja savjesti. Ono će te naučiti kako se pročistiti od grijeha, kako stjecati kreposti, kako napredovati u Božjoj ljubavi. Dobro vođeno ispitivanje je prava škola kršćanskog savršenstva.

Sveci su vrlo cijenili ovu vježbu. Sv. Ignacije pretpostavio bi je samom razmatranju i molitvi. Sv. Grizostom piše, da bi postali **savršeni** kad bi samo **jedan mjesec** postojano obavljali ovo ispitivanje. Sv. Bazilij želio je da **ispitivanje** savjesti bude poput stražara na čelu svih naših misli, riječi i djela te da oko stražara bude uvijek budno. Pobožni Rodriguez piše: "Ja svima toplo preporučam ovo ispitivanje, jer će ovo samo Božjom pomoći dovoljno nadomjestiti sve druge opomene i popraviti sve naše pogreške. Ako zanemariš molitvu, ako na sebe zaboraviš, ako si nemaran u poslušnosti, ako se rastreseš u razgovorima, Božjom pomoći i ispitivanjem savjesti može se to zlo brzo popraviti. Tko svaki dan **vrši ispitivanje savjesti,** taj ima uvijek uza se učitelja novaka, svog poglavara koji ga opominje za sve dobro koje je propustio činiti i kudeći ga za sve zlo koje je učinio."

OPĆENITO ISPITIVANJE SAVJESTI OBAVI OVAKO:

a) Zahvali Bogu za sva dobročinstva koja ti je toga dana iskazao (ispitivanje se redovito obavlja prije noćnog počinka), osobito što te je sačuvao od teških grijeha.

b) Zazovi Duha Svetoga da te pogledom na tvoje duševno stanje prosvijetli.

c) Ispitaj se općenito kako si toga dana kroz pojedine sate u pojedinim službama ili prigodama pogriješio mislima, riječima, djelima i propustima. Ispitaj ne samo dali si prekršio koju Božju ili Crkvenu zapovijed, već jesi li prekršio pravila kršćanske savršenosti. Jer se moraš ne samo pročistiti od grijeha i grešnih sklonosti već i naresiti krepostima. Težih pogrešaka lako ćeš se sjetiti, ali ni sitnije neće pažljivom motritelju promaknuti. Postavi sebe ispred apsolutnog uzora svih kreposti, ispred Isusa Krista i tada će rane tvoje duše jasnije odskočiti.

d) Pokaj se skrušeno. Kada si se prstom dotaknuo svoje bijede, kada si upoznao krhkost svoje naravi, nepostojanost svoje volje, nedostatnost svojih sila, onda se duboko ponizi i skruši sretan, jer svuda možeš propovijedati neizmjernu Božju dobrotu i milosrđe. To nikada ne propusti, ako želiš crpiti korist iz ispitivanja.

e) Odluči se popraviti. Kad si proučio korijene svojih grijeha nastoj ih pomalo, ali odlučno iščupati. Kad si uočio prigode svoga pada, predvidi i načine kako ih izbjegnuti. Odluka treba biti precizna, oslonjena na motive razuma i vjere, ali još više na Božju dobrotu.

ISPITAJ SE POSEBNO. Predmet općenitog ispitivanja savjesti su svi grijesi od kojih se moramo pročistiti, i sve kreposti kojima se moramo naresiti, ali to se ne može jed-

nim zamahom ruke, zato se preporuča posebno ispitivanje. U njemu ćemo neprijatelje naše duše, strasti i zle sklonosti podijeliti, navaliti prvo na najjaču, pa onda na sve druge redom.

U nama ima jedna prevladavajuća, osnovna strast naše ćudi, koja sve druge nosi i podržava, koja je glavni uzrok naših mnogobrojnih padova i koja nas lako iznenadi i svlada. Protiv ove glavne strasti moramo upraviti naš razum, volju, srce, moramo joj navijestiti borbu do pobjede, a Bog će nam pomoći. Ta glavna strast mora za više vremena ostati glavnim predmetom našeg ispitivanja i borbe, sve dok je oborimo ili barem toliko oslabimo da nam više ne može činiti duševnu štetu.

To je samo borba još protiv zla (negativna). Mi moramo preći u navalu, te se vježbom u krepostima suprotstaviti strastima (pozitivna borba). Klin treba istjerati klinom, srdžbu blagošću, oholost poniznošću, proždrljivost umjerenošću. I zato predmet posebnog ispitivanja - pored neke strasti koja se mora iskorijeniti - može paralelno biti i koja glavna, nama potrebna krepost, kao protuteža strasti i kao sredstvo da tu strast uništimo. To znači zlo istjerati dobrim. Ali u tome se treba držati nekoga reda.

Red pri posebnom ispitivanju savjesti. Glavno načelo je već označeno: vježbom u krepostima pobijati strasti, ali u prvom redu glavnu strast, pa onda redom sve druge. I ne smetnuvši sa vida to općenito načelo u posebnom ispitivanju možemo udariti najprije na vanjske, napadnije pogreške, koje možda onemogućuju naš mirni boravak sa članovima s kojima živimo u zajednici, kao npr

neukroćenost jezika, mrmljanje, vikanje, zadirkivanje, ogovaranje, laži; pogreške koje se sa malo truda mogu izbjegnuti. Onda možemo preći na unutarnje pogreške, a to su oholost, srdžba...

U pozitivnom dijelu dolazi vježbanje u najnužnijim krepostima kao što su poniznost, strpljivost, blagost, skromnost... Iza neke mane mogla bi slijediti neka krepost ili bolje, manu možeš pobijati njoj protivnoj kreposti. Od lakšega se prijeđe na teže, od vanjske na unutarnju manu, odnosno krepost.

Kad se tako ustanovio predmet ispitivanja i način pobijanja ili vježbanja, neka se to ne mijenja tako lako. Treba prilično otupiti oštricu neke strasti kako bi se prešlo na drugu. Ne nagli dakle, jer "ako bismo svake godine istrijebili jednu pogrešku, brzo bismo postali savršeni". (Kempis).

Prema izloženoj osnovi, ispitivanje savjesti bi mogli ovako slijediti:

1. Šutnja i vanjska čednost (odijevanje, ponašanje...)
2. Izbjegavanje svojevoljnih grijeha
3. Trapnja osjetila; posebno očiju, ušiju, jezika
4. Mrtvljenje jačih strasti, srdžbe, mržnje, neuredne ljubavi
5. Pročišćenje mašte od pogibeljnih slika
6. Vježbanje u unutarnjim krepostima (strpljivost, blagost, ljubav)
7. Točno izvršavanje svih dužnosti
8. Vježbanje u Božjoj prisutnosti
9. Vježbanje u činima Božje ljubavi

10. Potpuno sjedinjenje u svemu sa Božjom voljom.

Posebno ispitivanje se obavlja istovremeno kad i općenito. Ispitaj se ovako svaki dan i brzo ćeš se ostaviti grijeha, napredovat ćeš u krepostima i tako postati u pravom smislu pobožan.

SKRUŠENO SE ISPOVIJEDAJ

Ako si po nesreći upao u koji grijeh, skrušeno se ispovijedaj.

SVETA ISPOVIJED PERE DUŠE OD GRIJEHA. To je njezina prvotna svrha. Ako broj i vrstu smrtnih grijeha točno i iskreno ispovjediš, ako se za grijehe skrušeno pokaješ, ako čvrsto odlučiš izbjegavati grijeh i grešne prigode, pa te Kristov zamjenik - ispovjednik odriješi, onda i Bog sa Neba potvrdi njegovu presudu; grijesi ti se opraštaju. Kako bi se ostavio grijeha, često i skrušeno se ispovijedaj. Grijeh će tada postati izoliran i neće biti trajna zapreka pobožnosti.

Sveta ispovijed umanjuje lagane grijehe. Lagani grijesi prema kojima se podržava svojevoljna sklonost te se čine iz nemarnosti, ozbiljna su zapreka kršćanskom savršenstvu; osobito onda kad se osobni užitak pretpostavlja Božjoj ljubavi, svoja volja Božjoj volji. Ti grijesi sitnim nitima te privezuju na ovoj pustoj zemlji te ne možeš poletjeti Bogu. Kada dakle radi svoje **nemarnosti i sjetilnosti** počiniš lake grijehe, Bog ti uskraćuje svoje milosti. Tih grijeha se moraš kloniti kako bi u kreposti napredovao. Te sitne niti treba pokidati, od te duševne kro-

nične bolesti se treba liječiti. To je najbolje činiti u svetoj Ispovijedi, gdje će duša uz Božju pomoć najbolje upoznati svoju bolest i pronaći lijekove za ozdravljenje. Kako bi se pročistio od lakih grijeha, često i skrušeno se ispovijedaj!

SVETA ISPOVIJED VODI DO ČISTOĆE SAVJESTI. Česta sveta Ispovijed će te priviknuti da vodiš strogu pažnju nad svojom savjesti, kako bi imao račun o broju, vrsti, izvorima i prigodama svojih grijeha. Taj račun bolje uspijeva kad ga vodiš u svijetlu zdravog i Bogom prosvijetljenog razuma. A nema boljeg trenutka nego da svoju savjest ispitaš kad se duša nađe ispred Boga u svrhu da upozna i skrušenim srcem prizna svoje grijehe te Ga iskreno moli za milost. **To se događa u svetoj Ispovijedi.** Tada strasti ušute na trenutak i glas Božji se preko savjesti jasnije razabire. U svakoj dobroj Ispovijedi mi sa prorokom vičemo Gospodinu: **"Još me više operi od zloće moje, i od grijeha me moga očisti."** (Ps. 50.). I grešna se savjest pokajničkim suzama pere. Tada je pokajanje iskrenije, skrušenije, dublje, grijeh se iskrenije zamrzi. I ta će te mržnja dovesti do sve veće čistoće savjesti, ona će se i u samom snu suprotstaviti i na samu sjenu zla, na svaku, pa i samu sjenu grijeha. Mržnja na grijeh i s njome skopčana čistoća savjesti posljedica je dobre i svete Ispovijedi.

Ne samo to, ona će te dovesti i do čistoće srca. Osjećaji samoljublja, zavisti, mržnje, oholosti, taštine, mrzovoljnosti - toliko su srasle i pomiješale se s našom naravi, da ih više puta ne zamjećujemo. To zagonetno, sitno i zlobno srce treba postaviti ispod povećala, a to je povećalo

sakramentalna milost svete Ispovijedi, koja svojim jakim svjetlom u srcu otkriva toliko niti tajnih ljudskih strasti, otkriva tolike mikrobe koji su sposobni ubiti dušu ako ih ne uništimo vatrom Božje ljubavi. U Ispovijedi se duša utapa u Isusovoj Krvi, a ta Krv ima moć ubiti te mikrobe smrti, ispire grešne mrlje da učini dušu bjeljom od snijega. No to još nije sve; čistoća savjesti i srca tek su neke strane savršenstva.

SVETA ISPOVIJED POMAŽE STEĆI KREPOSTI. Ne samo da se u Ispovijedi zatrpavaju izvori grijeha, naime požudne strasti, zle sklonosti i grešne navike te ranjavana duša malo pomalo zacjeljuje, već se u Ispovijedi duša postojano vježba u bogoslovnim i ćudorednim krepostima: u ljubavi, poniznosti, skrušenosti, u strahu Božjem... Božja milost i ljubav se valjanim primanjem svete Ispovijedi u dušama umnaža. Duša napreduje u svetosti, ona je dan za danom sve pobožnija. Razne upute i pobude što ih pokornik prima od ispovjednika naučit će ga da budno pazi nad svojim srcem i radom, da brižno obavlja svoje dužnosti i da u dobru napreduje u svakom pogledu.

ČESTO SE ISPOVIJEDI! Barem na velike blagdane ili jednom na mjesec, ako nećeš češće. Uzmi u obzir ljudsku slaboću te osobite milosti koje iz ovog Sakramenta primaš. Ako doista želiš napredovati u Božjoj milosti i u njoj ustrajati do kraja, često se ispovijedi. Crkva zapovijeda da se njezini svećenici često ispovijedaju (Kanon 125), a redovnici barem jednom na tjedan. (595,3).

Bez odlaganja se ispovijedi, ako si počinio smrtni grijeh. **Stanje smrtnoga grijeha, stanje je smrti.** Stanje milosti i

Božjega prijateljstva se drukčije postiže nego u sv. Ispovijedi. Ni trenutka ne prospavaj grešniče, na ponoru vječne smrti, nikad ne legni u krevet sa takvom bolesti koja bi te drugog dana mogla probuditi u vječnom ognju.

Treba primijetiti da česta tjedna ispovijed može imati svojih pogibelji ako se ne radi onako kako treba. Ima priličan broj mlakih duša koje se ispovijedaju makinalno i stereotipno, uvijek na isti način bez poniznosti i ozbiljne volje, da se poprave kažu neki stalni broj grešnih navada **a prije se nisu ozbiljno ni ispitale, već to čine iz navike.** Takva ispovijed uljuljava duše u neku pogibeljnu sigurnost i sanjarsku ravnodušnost i prema težim pogreškama za koje se takve duše redovito ne optužuju. **To bi ih pred ispovjednikom i pred sobom ponizilo.** To je žalosno stanje duševne mlakosti; teška kronična bolest duše. Kako bi se od nje očuvao, odnosno izliječio, uvijek se dobro ispovijedi i brižljivo upotrijebi pravila koja ću ovdje navesti.

KAKO OBAVITI SVETU ISPOVIJED?

a) Zazovi Duha Svetoga, da te prosvijetli s obzirom na tvoje grijehe. Samo u Božjem svijetlu ćeš upoznati ružnoću grijeha, nered neukroćenih strasti i pogrešnih navika.

b) Pomno ispitaj svoju savjest, broj i vrstu smrtnih grijeha. Zaroni i u same izvore grijeha. Prijeđi svoje dužnosti, ne zaboravi na propuste. No, ne gubi se previše u pojedinostima, u slaboćama kojih se ne možeš otresti, "sitnice, koje ne možemo ni izbjegavati ni ostaviti, treba strpljivo podnositi". (Sales). Ne privikavaj se iz navike tužiti kako nisi npr savršeno Boga ljubio ili kako nisi uvijek bio

sabran u molitvi, ili kako ti je po glavi proletjela koja manje pristojna želja: ispovijed je za nas slabe ljude a ne za Anđele.

c) Pokaj se. Pokajanje je najteža i najvažnija stvar u ispovijedi. Nije lako ozbiljno zamrziti ono što se životom uzljubilo. Pokajanje mora biti unutarnje, svrhunaravno, najveće i općenito. **Ono se ne sastoji u toplini čuvstva, kao da bi pokajanje morali uvijek i srcem osjetiti, već je dovoljna što čvršća odluka volje,** koja iz svrhunaravnih razloga mrzi grijeh kao na najveće zlo. Zato ne treba ni suza ni uzdisaja, dapače, **pokajanje je dobro i uz najveću suhoću srca koja izgleda kao bešćutnost.** "Moramo doista biti žalosni zbog naših grijeha ali ozbiljno, postojano i mirno, bez smetenosti i očaja." (Sales).

d) Ispovijedi se jednostavno, iskreno otvoreno, skrušeno. Kaži samo svoje grijehe i samo one okolnosti koje su potrebne **da ispovjednik može razumjeti tvoje duševno stanje.** Što kraće, jednostavnije, bez izmotavanja, onako kako se osjećaš krivim. Ništa ne uljepšavaj, ne uvećavaj niti opravdavaj. Ispovjedniku **odgovaraj iskreno i pristojno.** Ne prekidaj ga dok te opominje. U **njemu gledaj samo Božjeg zamjenika.**

e) Izvrši naređenu molitvu nakon odrješenja. Pokora ima osobitu moć, da popravi učinjeno zlo i da za grijehe zadovolji. Iza ispovijedi nastoj podržavati duh skrušenosti.

Ako se ovako budeš ispovijedao, doista ćeš postati pobožan.

ČESTO PRISTUPAJ SVETOJ PRIČESTI

Korist svete Pričesti

SVETA PRIČEST JE NAJBOGATIJI IZVOR MILOSTI, jer se u njoj **sjedinjuje** s našom dušom sam početnik milosti, Isus Krist, i to ne instrumentalno kao kod drugih sakramenata, **već osobno fizički.**
U svetoj Pričesti **mi postajemo** pravo svetohranište , pravi ciborium (posuda) koji sadržava samo Tijelo Kristovo. Duša Kristova s milošću otkupljenja, spaja se u svetoj Pričesti sa dušom pričesnika i u njoj svaki put, kad se dobro pričesti obnavlja plodove žrtve i smrti, prinesene na Kalvariji. **Ta je milost u jedan čas obratila raspetoga razbojnika i neke druge koji su bili ispod križa i otkupila je cijeli svijet.** Božanstvo se Isusovo nekako spaja sa dušom čovječjom, te je pobožanstvenjuje, i ona postaje Bogonoscem.

Izmedu Isusa i duše nastane **za vrijeme svete Pričesti** najtjesnije jedinstvo: **jedno srce, jedna duša.** Isus posvećuje našu pamet te se ona sa zahvalnošću sjeća Božjih dobročinstava, posvećuje razum, jer je Isus "svijetlo, koje prosvjetljuje svakog čovjeka, koji dolazi na ovaj svijet." (Iv., I.). I to prosvjetljenje događa se ne samo preko Kristove nauke, nego neposredno preko Kristove osobe, koju u svetoj Pričesti primamo, tada se duh Kristov spaja sa dušom pričesnika te joj podjeljuje svijetlo, koje tjera svaku opsjenu, raspršuje svako neznanje, odstranjuje sve zablude. U svetoj se Pričesti nekako prstom dotičemo

ispraznosti tjelesnih dobara, dotičemo se ludosti i taštine ovoga svijeta, **tada bolje razumijemo, kako je "mudrost ovoga svijeta kod Boga ludost".** (I. Kor., 3, 19). U sv. Pričesti duša nekako osjeća sam život Isusov, upija Njegove nauke i Njegove namjere. Takve duše postaju krijesnice Božje moći i Božje ljubavi. Takva se nauka ne crpi iz knjiga nego se usisava iz nepresušnog vrela euharistijskog Isusovog Srca. Crpit ćete vodu iz vrela Spasiteljevih.

U SVETOJ PRIČESTI "DUŠA SE NARESUJE KREPOSTIMA". To su riječi dekreta svetog Zbora od 20. prosinca 1905. g. **"Dvije vrsti ljudi"**, - kaže sv. Franjo Saleški **"moraju se često pričestiti: savršeni da se približe prauzoru savršenstva, jaki da ne zaspu, slabi da ojačaju, bolesni da ozdrave, zdravi da ne obole."** Nije lako vjerovati čovjeku i činiti pokoru. Na zlo sklona ljudska narav uvijek iz svoga korijena baca divljake i rađa zle plodove. Na taj divlji korijen valja ukalemiti pitomu njegu, **na starog čovjeka grijeha valja ucijepiti novog čovjeka milosti. A to se dešava preko svete Pričesti;** - tad se pod okom Božje milosti ucjepljuju u našu divlju i grijehom pokvarenu narav. I tada naša duša postaje sposobna dati plodove milosti i Božje ljubavi. Sveta Pričest u nama povećava posvećujuću milost a ta milost goni dušu (II. Kor. 5, 14), da radi u pravcu namjera Kristovih. Povećavanje milosti posvećujuće, odnosno povećavanje ljubavi prema Isusu nije drugo nego što veće **podvrgavanje svoje volje volji Božjoj, sve do potpunog suglasja, a to je baš vršak kršćanske kreposti, to je savršena ljubav.**

"Već je mnogo," piše Lehnen, - "već je dovoljan razlog pričešćivati se ako te sveta Pričest podržava u posvećujućoj milosti a ti pri njoj ustraješ, makar u slaboj i nesavršenoj, ali ipak iskrenoj, pravoj i dobroj volji, jer to osigurava vječno spasenje i ustrajnost u njoj, može se obično smatrati kao znak pravoga napredovanja u dobru (krepost) ma bilo sakriveno i ne osjećalo se."

Česta sveta Pričest

"ŽELJA JE ISUSA KRISTA I CRKVE DA VJERNICI PRIMAJU SVAKI DAN SVETU PRIČEST." Sveti Tridentski Sabor, imajući pred očima neizrečena bogatstva milosti koja dolaze vjernicima iz svete Pričesti, piše: "Želja je sv. Sabora da se vjernici pri svakoj Misi koju slušaju pričeste i to ne samo duhovno, već i primanjem pravog euharistijskog sakramenta. Ova je želja suglasna želji Isusa Krista kad je ustanovio ovaj božanski sakrament. Kao što su se Židovi (prosljeđuje dekret) svaki dan hranili manom, tako svaki dan može duša jesti ovaj kruh, te dobiti okrepe i pomoći. Kako bi u Očenašu isprosili kruh naš svagdanji, ovim kako uče svi crkveni oci, mora se razumjeti ne samo tjelesna hrana, već euharistijska hrana, koja je dnevna hrana duše.

Ove autoritavne riječi dekreta posve su jasne. Krist i Njegova Crkva žele **da se vjernici svaki dan pričeste,** uvijek kad prisustvuju sv. Misi, jer kao što se svaki dan hranimo običnim kruhom kako bi podržao život tijela, tako

bismo svaki dan morali blagovati euharistijski, **da se uzdržimo u životu milosti.**

"SVRHA JE DNEVNE SV. PRIČESTI JAKOST PROTIV STRASTI I LIJEK PROTIV GRIJEHA. Da vjernici pristupaju svaki dan božanskoj gozbi žele Isus Krist i Crkva osobito radi toga, da vjernici združeni s Bogom u sakramentu crpe od Njega snage, da ukrote strasti i da se čuvaju smrtnih grijeha kojima je izložena ljudska slaboća". (Dekret sv. Zbora).

Prvi učinak svete Pričesti je podržavati život duše, život milosti. Sv. Bernard je jasno rekao da Oltarski sakrament u nama otklanja privolu smrtnom grijehu i umanjuje sklonost lakome grijehu. Sv. Pričest postojano zatvara bujice koje na lađici naše duše otvaraju laki grijeh i radi kojih bi mogla potonuti a istodobno nam daje silu i vještinu da lađicom života upravljamo tako kako bi umaknuli vihorima strasti i mogućem brodolomu. Kolika je to blagodat!

Napose je sv. Pričest kako se duhovno izrazio jedan sveti otac, **"vino koje rađa djevice".** Ona u nama gasi žar požudne strasti u onoj namjeri u kojoj ona po svojoj prirodi u nama raspaljuje žar Božje ljubavi. Sv. Pričest posvećuje duh i tijelo te ono lakše svladava putene naslade. Tijelo Kristovo, sama nevinost kad se združi sa čovjekovim tijelom, daje čovječjem tijelu od svoje čistoće, od svoje nevinosti. Tijelo Kristovo posvećuje tijelo čovječje podvrgavajući ga duhu i Bogu. Sv. Pričest ublažuje prežestoku sklonost osjetilnim užicima ulijevajući ljubav prema pokori i trapnji, čuva tijelo od truleža i grijeha. **Zato na svijetu**

ima čistih duša a to su osobe koje se često pričešćuju. Sam Božji Jaganjac ih miluje, kao što je milovao sv. Ivana kojemu je dopustio da se nasloni na njegova prsa. Da budemo čisti i lijepi u sv. Pričesti se približimo Bogu, izvoru svake ljepote.

Sv. **Pričest ne samo da čuva dušu od smrti, već u njoj razvija život milosti.** Kršćanin koji u sebi nema **Krista koji u njemu djeluje,** teško se miče pod bremenom života. Ako nije duboko uvjeren kako su pokora i mrtvenje, kršćanska krepost i Božja ljubav potrebne za spasenje, ne može nego tumarati po tmini bez vedrine duha, bez veselja srca, bez odvažnosti volje, ne može drugo nego provoditi čisti zemaljski život, život putenosti, život koji nije vrijedan Božjih sinova. Naprotiv duša sjedinjena sa Bogom u milosti koja se u sv. Pričesti neprestano umnaža postaje sve odvažnija, njezina krepost je sve veća, ljubav sve toplija. To najbolje vidimo kod vjernika drevne Crkve.

PRVI KRŠĆANI SU "BILI POSTOJANI U NAUCI APOSTOLA I U LOMLJENJU KRUHA". To je napisao sv. Luka (Djela ap, 2,42.), koji je bio neposredni svjedok kako su vjernici drevne Crkve često primali sv. Pričest.

"Prvi kršćani shvaćajući ovu Božju volju, svakoga dana dolaze tom stolu života i jakosti. A to se događalo i u kasnijim vjekovima, ne bez velike koristi za savršenstvo i svetost. Tek kad se pobožnost počela gasiti radi otrova jansenizma, onda se počelo raspravljati o nužnim dispozicijama za čestu i dnevnu sv. Pričest, te je došlo do toga da se smatralo kako su rijetke osobe bile dostojne često se pričešćivati, drugima bi se dozvolilo jednom na godinu ili

na mjesec, ili na tjedan, a neke su osobe (udate, trgovci) bile isključene iz blagovanja te nebeske hrane. Takav običaj Crkva nije nikada odobrila. Ali uza sve to (uslijed jansenističke zaraze) postavljale su se i sa strane boljih učitelja teški uvjeti za primanje sv. Pričesti, premda su to primanje drugi učenjaci i pobožni ljudi olakšavali, te ne bi tražili većih dispozicija nego što se traži od onih koji se pričešćuju svaki tjedan ili mjesec. **A što se tiče plodova, oni su obilniji kod dnevne nego li kod tjedne ili mjesečne Pričesti."** Od dnevne i česte Pričesti počelo se popuštati. Kad se ponovno u ljudskim srcima ta vatra zapali Krist i Crkva pozivaju vjernike na čestu sv. Pričest.

ŠTO SE ZAHTIJEVA ZA ČESTITU SV. PRIČEST? Za čestu, odnosno dnevnu sv. Pričest zahtijeva se **odsutnost smrtnoga grijeha i dobra nakana.** Navodimo doslovne riječi već spomenutog dekreta: "1. Česta i dnevna Pričest koju toliko želi Isus Krist i katolička Crkva, neka je dozvoljena svim vjernicima bez obzira kojemu staležu oni pripadali, tako da se nikome tko se nalazi u stanju milosti te ima pravu nakanu ne smije ona uskratiti.

2. **Dobra nakana** za sv. Pričest sastoji se u tome da ne pristupamo svetom stolu iz običaja, taštine ili obzira, nego **da ugodimo Bogu,** kako bi se s Njim što tjesnije združili po ljubavi i da se poslužimo ovim božanskim lijekom protiv svojih pogrešaka i svojih slaboća."

Da sv. Pričest postigne svoje općenite učinke za koje je ustanovljena od Krista, da brani i jača dušu, dosta je da čovjek kršćanin bude bez smrtnoga grijeha, sa čvrstom odlukom kako ga neće počiniti.

Tko se ne pričešćuje iz običaja ili taštine, već da se pročisti od grijeha, da umrtvi požudu te se vježba u krepostima, da se sjedini sa Bogom u ljubavi (a to mora nastojati svaki kršćanin) taj se može dnevno pričestiti.

Jao, ako se mi slabi ljudi ne poslužimo ovim lijekom za ozdravljenje, ako ovo sredstvo ne upotrijebimo za spasenje!

Jer radi se o važnoj stvari, gdje još nisu uklonjene razne predrasude, navest ćemo i pobiti neke uobičajene prigovore protiv dnevne sv. Pričesti.

NEKI PRIGOVORI PROTIV ČESTE SV. PRIČESTI.

a) "Ako se često ili dnevno pričestim, priviknut ću se na to pa ću to činiti iz običaja." Moguće, ako ne budeš nastojao **imati dobru nakanu,** jer ako se često pričešćuješ priviknut ćeš se dobro pričešćivati, jer to je jedino sredstvo da se dobro pričestiš.. "Tko se bolje pričešćuje - pita sv. Franjo - onaj koji se pričešćuje samo za Uskrs ili onaj, koji se dnevno pričešćuje? Gledajte jednoga i drugoga za vrijeme priprave i zahvale."

b) "Nije vrijedno započeti sa dnevnom Pričesti ako se ne može nastaviti". Ako ne započneš, kako ćeš znati dali **možeš** nastaviti ili ne. Samo budi revan i ustrajat ćeš.

c) "Ako započnem, neću moći podržavati taj običaj". Ali svakako iskoristi raspoloženje što ga sada imaš pa započni a budućnost prepusti Bogu. Barem ne propusti pričestiti se onda kada možeš. Dobra namjera nadoknadit će samo djelo. Ti dobro počni pa ćeš nedvojbeno nastaviti.

d) "Ali ja nemam vremena". Moguće da ga doista nemaš, ali onda hodi barem svake nedjelje. Uostalom Isus Krist je ustanovio sv. Pričest kao svagdanju hranu za sve

vjernike, nije htio da od nje budu isključeni oni Adamovi sinovi koji se moraju hraniti u svojem znoju, nije htio isključiti veći dio onih, koji u Njega vjeruju, koji vrše Njegove zapovijedi, nije htio isključiti siromahe duhom, kojima je određeno prvo mjesto u kraljevstvu nebeskom. Baš njih radnike, Isus poziva: **"Dođite k meni svi, koji ste opterećeni, i ja ću vas utješiti."**

e) "Ali ja nisam dostojan" A kada ćeš postati, ako primiš pričest jednom na godinu? Nitko nije dostojan primiti Boga jer je On neizmjeran ali onda bismo se svi mi slabi ljudi morali zauvijek isključiti od sv. Pričesti. Zar je ona ustanovljena samo za Anđele a ne za slabe ljude, opterećene raznim slabоćama kako ne bi poginuli na putu u vječnosti? Ne gledaj toliko **na svoju nedostojnost,** koliko na Isusovu želju, jer On će te učiniti dostojnim!

f) "Ja ne osjećam dovoljno pobožnosti". Trebaš živjeti u čvrstoj odluci da nećeš Boga smrtno uvrijediti! U kraljevstvo Božje neće uči oni koji sa ganućem srca govore "Gospodine, Gospodine", već oni, koji vrše volju Oca Nebeskoga. To su riječi Kristove. Nježna i čuvstvena pobožnost može postojati i bez milosti, ali čvrsta i postojana volja da Boga nećeš smrtno uvrijediti ne može postojati bez Božje milosti. Da se postojano držiš te nakane često pristupaj k stolu Gospodnjem. Sv. Pričest je najdjelotvornije sredstvo posvećenja, zato želiš li sa Bogom živjeti sada i u vječnosti, često se hrani ovim kruhom života.

Za dušu koja želi služiti Bogu, nema opravdanih razloga da ne pristupa sv. Pričesti.

KAKO ĆEŠ PRISTUPITI NA SV. PRIČEST?

a) Punom vjerom. Vjera će ti otvoriti Srce Božje, uđi i uživi se u ljubav Isusovu spram tebe

b)Velikim ufanjem u dobrotu i moć Isusovu. Isus koji ti se daje u obliku kruha u svojoj svemogućnosti dat će ti sve potrebne milosti kako bi na putu borbe ustrajao sve do konačne pobjede

c) Dubokom sabranošću usredočujući sve svoje moći duše k izvoru svake dobrote i ljubavi Isusu Kristu

d) Živom željom, promatrajući jednim okom svoje siromaštvo a drugim neizmjerno Božje milosrđe koje se skriva u sakramentu

e) Poniznim počitanjem prema neizmjernom Božjem dostojanstvu s kojim u velikoj opreci stoji tvoja nedostojnost

f) Sinovskom ljubavi prema Isusu, promatrajući taj tako mili način što ga je Isus odabrao da se sa tobom sjedini

Pristupi u dubokoj poniznosti, skrušenosti, a osobito sa žarkom ljubavi.

Poslije sv. Pričesti postupaj ovako:

a) Nekim svetim divljenjem neposredno iza pričesti sakupi se oko svoga Spasitelja u čuvstvu žaljenja, što Mu ne možeš platiti sve ono, što si od Njega primio.

b) Pokloni Mu se sa sv. Anđelima koji su oko tebe. Pokloni Mu svoj razum, srce, sebe

c) Zahvali Mu, u pomoć pozivajući sve Anđele i svece kako bi Mu pjevali hvalu i slavu.

d) Predaj mu se sasvim u službu pripravan, da u svemu slijediš Njegovu volju. Govori Mu sa Samuelom: "Govori,

Gospodine, sluga tvoj sluša". I slušaj sve što Gospodin bude tvome srcu govorio.

e) Prosi od Njega milosti kako bi savjesno izvršavala svoje dužnosti, da slijediš Njegova nadahnuća, da ti poveća vjeru, ufanje i ljubav. Moli za one koji su se tvojim molitvama preporučili, moli za papu, biskupe, svećenike, domovinu, obraćenje grešnika, za umiruće, moli za sve.

Hrani dušu Kruhom života i živjet ćeš vječno. Ako ga sada gledaš i blaguješ pod otajstvenim prilikama kruha, ti ćeš ga jednom gledati prosvijetljena u slavi, i On će biti nagrada i ljubav tvoja u vijeke vjekova. Amen.

VJEŽBAJ SE U BOŽJOJ PRISUTNOSTI

Kako bi uspjela napredovati u pobožnosti te uvijek ostati budan na Božja nadahnuća, nastoj uvijek duhom stupati u Božjoj prisutnosti.

Što je vježba u Božjoj pristutnosti?

Vjerska je istina da je Bog posvuda. On, koji je sve stvorio, svojom moći sve uzdržava i sa svime upravlja svojom providnošću. Bog upravlja čovjekom koji je Njegova slika i prilika. Bog boravi u čistoj duši kao u hramu. Vježba u Božjoj prisutnosti nije drugo no duboko vjersko uvjerenje, da nas Bog uzdržava kao naš Stvoritelj, da se za nas brine, da nas svugdje vidi, čuje, pozna sve pa i najtajnije misli i želje. Iz toga se rađa u duši nastojanje da se sveprisutan Bog ne vrijeđa ni u mislima, željama niti djeli-

ma; uopće nikako; već da Mu se svugdje iskazuje dužna čast.

Koristi vježbanja u Božjoj prisutnosti:

a) Tko stupa u Božjoj prisutnosti taj ne griješi lako. **Od grijeha ga odvraća spasonosni strah Božji.** Zločinac neće počiniti zločin pred sucem, tako ni kršćanin, koji zna da Bog promatra "dobre i zle" (Ps. 15,13.), neće svojim životom izazvati Njegovu osvetu. Taj strah, kaže sv. Bazilije, bio bi za svakog vjernika sigurno sredstvo protiv svakoga grijeha. **"Nema Boga ispred očiju njihovih i zato izopačili su se putovi njihovi".** (Ps. 6,27.). **"Ako vjerujemo da nas Bog vidi, toliko se plašimo ispred tolikog suca sagriješiti"** - kaže sv. Ignacij mučenik.

U putenim napastima misao na Boga može dušu odvratiti od ponora. Josip Egipatski u teškoj kušnji zavapi: **"Kako da zlo djelo učinim u Božjoj prisutnosti?"** Čista Suzana uzdiše: "Bolje mi je upasti u vaše ruke, nego da sagriješim u Božjoj prisutnosti". (Danijel 13,20).

b) Tko stupa u Božjoj prisutnosti, taj uživa Božju pomoć. Pomaže nam kako bi svladali razne poteškoće u borbi protiv zla. Bog reče Abramu: "Ja sam Gospodin Svemogući, hodaj ispred mene i budi savršen." Htio mu je kazati: Ja sam Gospodin svemogući, ako me uvijek budeš imao u pameti, ja ću upravljati s tobom, da ne kreneš stranputicom nepravde, ja ću ti svugdje pomoći.

c) Tko hodi u Božjoj prisutnosti, taj napreduje u pobožnosti. Sv. Lovro Justinijan kaže: "Nema djelotvornijeg sredstva da ukrotiš odmetnu put, da pridobiješ čistoću srca, da se uspneš do najviše stepenice kršćanske kreposti,

koliko mišljenje da se nalaziš ispred Boga svog suca, koji te svugdje vidi. **Što smo mi Bogu bliži umom i srcem, i On je nama bliži svojim milostima; tim obilnije donosimo plodove savršenstva.** Zato, da se sjediniš sa Bogom, vježbaj se u Božjoj prisutnosti." "I ova vježba - kaže sv. Bernard - ne smije se nikada prekinuti, pa ni za vrijeme bolesti, već baš onda kao i za vrijeme zaposlenosti, mora se podvostručiti da može i samo razmatranje zamijeniti. **Kao što nema trenutka u ljudskom životu, da čovjek ne uživa od Božje dobrote, tako ne bi smjelo biti trenutka, u kojem se ne bismo sjećali Boga."** Ova vježba je prava molitva koju pobožna duša neće nikada propustiti!

Kako si predstaviti Boga?

1. Pomoću mašte, predočujući kako te milo gleda i rad tvoj blagoslivlja; slušajući Ga kako te u kušnjama tješi. Ova vježba se preporuča kao priprava za razmatranje i treba ju obaviti mirno, upotrijebiti ju koliko je nužno da se ne rastresemo. Osobu božanskoga Spasitelja treba po mogućnosti predstaviti u onakvom odličju i kretnjama, da u nama pobude duboke osjećaje ljubavi. Bolja je vježba:

2. Pomoću vjere. Vjera nas uči da je Bog svugdje prisutan po svojoj biti, nazočnosti i po svojoj moći. Vježbom u Božju prisutnost, mi ovu vjersku istinu prisvajamo pameću, srcem, radom, mi na Boga mislimo, ljubimo Ga, mi za njega radimo. Ovakvo vjerovanje napunit će nas strahom prema našem nebeskom Ocu, a taj strah će nas sačuvati od grijeha. "Gdje napokon da idem ispred oka tvoga i gdje da pobjegnem ispred lica tvoga? Ako uzađem

na nebo tamo si, ako silazim u pakao i tu si. Ako s jutra poletim kraj mora i tamo će me zahvatiti desnica tvoja." (Ps. 138). Boga možemo predstaviti i:

3. Promišljajući Boga u sebi. Iako je Bog posvuda, **najradije boravi u čistoj duši,** tu nam je najbliži i najlakše Ga nađemo.

"**Mnogo sam te tražio izvan Tebe, a Ti boraviš u meni, samo da ja želim Tebe"**, vapio je sv. Augustin. **"Ne znate, da ste hram Božji; da duh Božji stanuje u vama?"** (I. Kor. 3,16) kaže sv. Pavao. Zato pričuvajte tog nebeskoga gosta kod sebe i navratite se k Njenu svaki put, kad vas pritisnu brige, napasti i sumnje. **"Hram si** - govori ti Zlatoust, **ne traži drugo mjesto; Bog ti je uvijek blizu. Gdje god se nalazio, možeš svoj hram podići.""Ako mene tko ljubi, to će ga i moj Otac ljubiti i mi (sv. Trojstvo) ćemo k Njemu doći i kod Njega ćemo se nastaniti"** (Iv. 14,21). Sv. Franjo Saleški govori Bogumili: "Nemoj da se ne bi češće svraćala u samoću svoga srca, dok tijelom budeš među ljudima i u poslu. Nemoj da te u tome spriječi sila svijeta oko tebe, jer je taj svijet samo oko tvoga tijela pa tvoje srce ostaje pred samim Bogom."

4. Predstavljajući Boga u prirodi. Priroda je divno djelo Božje koje neprestano svome Stvoritelju pjeva pjesmu hvale. **Tu pjesmu je razumio kralj David** kad je pozvao sve stvorove, more i rijeke, dubine i visine, stabla i cvijeće, životinje i sve bez razlike stvorove, da pjevaju hvale vrhovnom Gospodaru koji ih je stvorio.(Brevijar, Benedicite). To je razumio i opat Franse utemeljitelj

trapista, koji bi odmah kad bi iz svoje samotne ćelijice promatrao brežuljke, doline, ptice nebo sunce, svoj duh podignuo na Stvoritelja veličajući Njegovu moć, mudrost i ljubav. Pripovijeda se o nekom drugom pustinjaku, da mu se šetajući po livadama pričinjavalo kako ga travčice i cvijeće kore radi njegove nezahvalnosti spram Boga; tako da ih je on štapom nježno udarao i govorio: šutite, samo šutite, vi me zovete nezahvalnim, govorite da vas je Bog za mene stvorio i da Ga ne ljubim, već sam vas razumio, šutite i ne korite me više. (Kod sv. Alfonsa).

Priroda čistim i svetim dušama doista pruža mistične ljestvice kojima se uspinju do Boga. Tražimo u prirodi Boga, pa će ona za nas biti najvelebnija pojava moći, mudrosti i ljubavi Božje.

VJEŽBU U BOŽJOJ PRISUTNOSTI OBAVI:

a) Posve mirno, bez naprezanja. "Samo na nebu ćemo neprestano misliti na Boga, na ovoj zemlji je to nemoguće. Poslovi i razne potrebe nas vuku kojekuda, te koliko nastojali, na ovome svijetu ne možemo biti kao Anđeli." (Sales).

b) Dobrom nakanom, kojom ćeš Bogu prikazati sve misli, želje i djela. Najbolje bi bilo kad bi pri svakom poslu obavio dobru nakanu, ali je to prilično teško, obavi je barem pri težim poslovima. **Svakako je probudi pri jutarnjoj molitvi. Dobra nakana posvećuje djelo,** jer Bog toliko ne gleda na djelo, koliko gleda na način i nakanu kojom ga obavljaš.

c) Uzdasima. Često uzdigni svoje srce Bogu uzdasima, tim kratkim molitvama koje raspaljene čuvstvima ljubavi

ganu na milosrđe Božje Srce. Tada će Bog to srce pročistiti, rasvijetliti, utješiti, ohrabriti, umiriti pa ti ga povratiti. **Tvoje će srce postati Božje.** Često govori sa Prorokom: **"Što tražim na Nebu, što drugo hoću na zemlji nego Tebe, Bože moj? Ti si Bog srca moga i baština moja uvijeke."** (Ps 72, 25). Neka srce govori Gospodinu svojim jezikom, to su iskrice koje periodično eksplodiraju, a kad su česte, one zapale silnu vatru. Kratku i brzu strelicu ništa ne zaustavlja na putu; srce nema vremena da se rastrese, već bez zapreke prodire gore spram Neba. Kad je srce vruće, tih strelica neće nedostajati, one će te držati u vezi sa Bogom.

Da ne vrijeđaš Boga i da što savršenije ispunjavaš Njegove zapovijedi, nastoj uvijek u duhu imati nazočna Boga u svim svojim mislima, riječima i djelima.

PITAJ SAVJET ISPOVJEDNIKA

NA PUTU KREPOSTI TREBA TI VODIČ. Put kreposti nije jasno zacrtan. Ti pogledom na sebe nisi dovoljno objektivan, varavo samoljublje skriva ti tvoje pogreške, opravdava tvoje zle strasti, uljepšava grešne navike. Ti ponekad najmanje vidiš ponor koji zijeva ispred tebe. Zamka je prekrivena travom, ako ne i cvijećem i netko te treba upozoravati na te zamke a to je tvoj duhovni vođa. **Život pobožnosti je život podložnosti i odricanja, život poniznosti i mrtvljenja, a u tebi rogobori požuda tijela i oholost života** (sv. Ivan); **lako te mogu svesti na stranputicu.** U tebi često bjesni oluja, tako da ti iz ruku ispadne

kormilo zdravog suda i straha Božjeg. Manjka ti sloboda duha da pravo sudiš, manjka ti znanje i iskustvo da pogodiš pravu mjeru. I tada ti treba pomoć. "Jao si ga samcu !" - kaže Duh Sveti. **"Ne osloni se na svoju mudrost, već za savjet pitaj drugoga."**

NA PUTU POKORE ILI NA PUTU ČIŠĆENJA TREBA TI DUHA UMJERENOSTI. Početnici na putu čišćenja su duševni bolesnici, koji svoje bolesti ne poznaju dovoljno. **Strasti ih lako zavode, svijet prevari, srce zavede.** Da se riješe nekih napasti, prihvaćaju se teških pokora i dugih molitava; ali će to brzo ostaviti ako se napasti ne oslobode. **Na putu pokore treba odvažnosti, ali i razboritosti i trijeznosti, a početnici to često nemaju.** Vodič ih između dvije krajnosti slobodnjaštva i pretjerane pokore vodi srednjim putem umjerenosti.

TREBA TI SAVJET KAKO TE SVIJET NE BI ZAVEO NA KRIVE PUTOVE. **Đavao i opaki ljudi čine sve, sa krivim naukama i opakim primjerima, kako bi neiskusnu dušu odvratili od puta pokore i kršćanske kreposti.** Razotkriti tu đavolju lukavost, odbiti zamamnu čašu grešnih užitaka koju ti zli svijet kao opravdanu potrebu nudi, raskrinkati logiku puti i grijeha u stanovitim prilikama može samo prosvijetljena duša, koja iz svog iskustva kao i iz Božjeg nadahnuća, poznaje zamamne putove grijeha kao i lukavost neprijatelja. **To je duhovni vođa.**

TREBA TI SAVJET DA UPOZNAŠ ZLATNU SREDINU KREPOSTI. Prevelika dobrota **prelazi u sladunjavost,** premala dobrota **graniči sa tvrdoćom srca,** a prava dobrota **je ona u sredini.** Djela vanjske revnosti, djela

pokore i pobožnosti mogu te upropastiti, ako u njima prevršiš mjeru. Ima duša koje misle da se ne mogu drukčije maknuti nekoj grešnoj prigodi, nego da se povuku u potpunu samoću, ima ih koji da obrane svoj povrijeđeni ponos, upotrijebe nedolična, možda i grešna sredstva. Svi oni griješe, u svojim činima se ne drže stalne mjere.

Pogoditi u ovim ili sličnim okolnostima zlatnu sredinu nije lako. **To bolje vidi osoba koja nas gleda iz izvjesne daljine i koja ne stoji u vrtlogu naših interesa.** Lakše će vagu tvojega srca u ravnotežu staviti tvoj duhovni vođa kojemu si otkrio sve nabore svog srca.

TREBA TI SAVJET KAKO BI U SEBI RAZLIKOVAO DJELOVANJE PRIRODE OD DJELOVANJA MILOSTI. Što više napreduje duša na putu kreposti, đavao više umnaža varke i napasti. I pobožna duša nije uvijek u stanju razlikovati nadahnuća koja dolaze od Boga, od prišaptavanja koja dolaze od đavla. **Ima pobožnih osoba koje misle da ih Bog neposredno u molitvi nadahnjuje, one će svako i manje opravdano ganuće srca pripisati Božjoj objavi.** To je stanje vrlo pogibeljno. Vrlo je teško takve duše koje inače mogu biti psihički oslabljene, umom ograničene a uz to tašte, povratiti na pravi put poslušnosti. Jedini put za takve nesretne žrtve svojih iluzija je duhovni vođa, koji će na vrijeme, mirno i ljubazno ali istodobno odlučno i oštro upozoriti ih na zablude.

TREBA SAVJETA NA VIŠIM STUPNJEVIMA KONTEMPLACIJE. "Ako te je Bog na te više stupnjeve podignuo, da ti se na toj visini pogled ne zamagli treba ti vješta ruka da te pridrži. Tamo nastupaju pasivne kušnje,

dosada, strah od Božjeg suda, teške napasti. Pa onda, kada te duše počinju uživati slatkoće kontemplacije, to stanje zahtjeva toliko diskrecije, poniznosti, a osobito razboritosti, da se može uskladiti pasivnost sa aktivnošću, da je nemoguće ne zabluditi bez savjeta duhovnog vođe."(Tanquerey).

PRAVILA DUHOVNOG VODSTVA

a) "Ako hoćeš putem svetosti, potraži čestita muža koji će te voditi. On mora biti pun znanja, ljubavi, razboritosti. Izaberi jednoga između tisuću, jer je za tu službu manje sposobnih nego bi se smjelo reći. **Isprosi ga od Boga,** a kad ga nađeš (ne mora to uvijek biti ispovjednik) ostani čvrsto uz njega i ne traži drugih, nego hodi prostodušno, ponizno pouzdano, pa ćeš presretno putovati." (Sales, Bogumila 22).

b) Savjetuj se sa njime u svemu. Ne poduzimaj ništa bez njega, ne skrivaj mu ništa, sve radi preko njega, kao jedinog za tebe Božjeg zamjenika na zemlji.

c) Podnosi mirno, ako te duhovni vođa opominje i upozorava i nemoj svojim mrtvenjem činiti da se njegova skrb i čista ljubav umanji. Uzmi od njega gorki lijek koji te liječi.

d) Slušaj marljivo i provodi sve što ti kaže

e) **Ne govori o njemu ni sa pohvalom ni sa prijekorom. Između vas neka samo Bog bude svjedok.** Ljudski interesi a još manje ćutilna ljubav nema tu mjesta. "Prijateljstvo između duhovnog vođe i pokornika treba biti posve čisto i duhovno. Oh Bože, kako je rijetka pojava ognja bez dima. Oganj ljubavi Božje ne dimi dok je čist, ali

ako se počne kvariti tada izdiše dim nemira, nereda i neurednih nagnuća." (Sales).

Ovisi o svom duhovnom vođi pa na putu kreposti nećeš zalutati. Bog će tvoju poniznost i poslušnost nagraditi i ti ćeš u pravoj pobožnosti napredovati.

Zadnja riječ

Mi smo, **dragi čitaoče,** sa svojim teorijskim naukama za sada pri kraju. Te nauke sada **provodi u praksi.** Označili smo **ti put** kršćanske pobožnosti, **put** Božje službe, put koji te vodi do Boga, do spasa tvoje duše. Taj **put pokore** mjestimice je posut trnjem, ali se nemoj bojati stupati putem, kojim te tvoj Razapeti Spasitelj vodi u Raj. **Često se Bogu moli, razmatraj o vjerskim istinama, čitaj pobožne knjige, često ispituj svoju savjest, skrušeno se ispovijedaj, često se pričešćuj, uvijek stupaj pred Bogom svugdje nazočnim i Bog će te preko tvog duhovnog vođe podizati na sve više stepenice kršćanske pobožnosti, dok se taj život milosti, iza tjelesne smrti ne prometne u vječno uživanje. Amen.**

SADRŽAJ

ŠTO JE POBOŽNOST

KAKO ĆEŠ POSTATI POBOŽAN?